

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΙΝΑΣ-ΤΑΙΒΑΝ ΩΣ ΚΑΤΟΠΤΡΟ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΕΙΣΒΟΛΗΣ ΣΤΗΝ ΟΥΚΡΑΝΙΑ: ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ-ΑΠΟΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ Η ΕΚ ΤΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

THE CHINA-TAIWAN RELATIONS AS A REFLECTION OF THE RUSSIAN INVASION IN UKRAINE: LESSONS LEARNT FROM THE FAILURE OF THE INTERNATIONAL DIPLOMACY TO PREVENT-DETER IT & THE LATE REACTION OF THE INTERNATIONAL COMMUNITY

通过俄罗斯对乌克兰的侵略看中台关系: 从外交斡旋失败和国际社会反应迟滞得到的经验教训

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Δρακοπούλου Κυριακής
ΑΜ 1221Μ042

Επιβλέπων Καθηγητής
Καθηγητής Κωνσταντίνος Υφαντής

Αθήνα
Δεκέμβριος 2022

Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών
Department of International, European and Area Studies
ΠΜΣ Διεθνές & Ευρωπαϊκό Δίκαιο & Διακυβέρνηση
Κατεύθυνση: Διεθνές Δίκαιο & Διπλωματικές Σπουδές

Τριμελής Επιτροπή

Κωνσταντίνος Υφαντής, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Κωνσταντίνος Λάβδας, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Μαρία-Ντανιέλλα Μαρούδα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπεύθυνη Δήλωση
(άρθρο 8 Ν.1599/1986)

Η ακρίβεια των στοιχείων που υποβάλλονται με αυτή τη δήλωση μπορεί να ελεγχθεί με βάση το αρχείο άλλων υπηρεσιών (άρθρο 8 παρ. 4 Ν. 1599/1986).

Προς ⁽¹⁾ :	panteion						
Όνομα:	ΚΥΡΙΑΚΗ			Επώνυμο:	ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ		
Όνομα και Επώνυμο Πατέρα:	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ						
Όνομα και Επώνυμο Μητέρας:	ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ						
Ημερομηνία γέννησης:	18/09/1991						
Τόπος Γέννησης:	ΑΘΗΝΑ						
Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας:	1051737			Τηλ:	+306981094514		
Τόπος Κατοικίας:	ΖΩΓΡΑΦΟΥ		Οδός:	ΚΕΡΑΣΟΥΝΤΟΣ	Αριθ:	45	ΤΚ: 15771
ΑΦΜ:	155205085		Δ/ση Ηλεκτρ. Ταχυδρομείου (E-mail):		kyriakidrakopoulou@gmail.com		

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις⁽²⁾, που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν. 1599/1986, δηλώνω ότι:

Η εργασία που παραδίδω είναι αποτέλεσμα πρωτότυπης έρευνας και δεν χρησιμοποιεί πνευματική ιδιοκτησία τρίτων χωρίς αναφορές.
Αναλαμβάνω όλες τις νομικές και διοικητικές συνέπειες σε περίπτωση που αποδειχθεί ότι η εργασία μου αποτελεί προϊόν λογοκλοπής ή προϊόν τρίτων.

19/12/2022

Ο - Η Δηλ.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

(1) Αναγράφεται από τον ενδιαφερόμενο πολίτη η αρχή ή η υπηρεσία του δημόσιου τομέα όπου απευθύνεται η αίτηση.
(2) Γνωρίζω ότι: Όποιος εν γνώσει του δηλώνει ψευδή γεγονότα ή αρνείται ή αποκρύπτει τα αληθινά με έγγραφη υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Εάν ο υπαίτιος αυτών των πράξεων σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτόν του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών.

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	4
Κεφάλαιο Α ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΑΙΒΑΝ8	
Σύντομη ιστορική αναδρομή των σχέσεων Κίνας-Ταϊβάν.....8	
Η αρχή της μίας Κίνας..... 11	
Η ανάδυση του νησιού 12	
Η κρατική υπόσταση της Ταϊβαν σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο..... 15	
Το status της Ταϊβάν σύμφωνα με τη Σύμβαση του Μοντεβιδέο. 17	
Κεφάλαιο Β ΚΙΝΑ 20	
Κεφάλαιο Γ Σημεία Προστριβής Κίνας Ταϊβάν και οι νομικές επεκτάσεις του θέματος 25	
Τοποθέτηση της διένεξης..... 25	
Η θέση των Η.Π.Α και της Ιαπωνίας στη διένεξη 27	
Νομικές προεκτάσεις και πρόνοιες του Διεθνούς Δικαίου σχετικά 29	
Τα νομικά ζητήματα στην περίπτωση της Ταϊβάν..... 29	
Η νομιμότητα της χρήσης βίας στην περίπτωση της Ταϊβάν 32	
Κεφάλαιο Δ Προβολή-Διδάγματα της Ρωσικής Εισβολής στην Ουκρανία και η περίπτωση της διαμάχης Κίνας Ταϊβάν 36	
Κεφάλαιο Ε Συμπεράσματα - Προτάσεις..... 48	

Συμπεράσματα	48
Προτάσεις	52
Επίλογος	54

Εισαγωγή

Η εισβολή της Ρωσίας στα εδάφη της Ουκρανίας τον Φεβ του 2022 αποτέλεσε ένα σταθμό στην μέχρι τώρα ειρηνική πορεία της ευρωπαϊκής ηπείρου. Η ενέργεια αυτή αν και ήταν μια προδιαγεγραμμένη κίνηση της Ρωσίας, παρουσιάζοντας τα τυπικά στάδια κλιμάκωσης μιας εισβολής εντούτοις αιφνιδίασε τη «δυτική» διπλωματία η οποία κατά γενική ομολογία έχει αποκηρύξει τις πολεμικές ενέργειες ως μέσο επίλυσης διαφορών μεταξύ κρατών. Οι ενέργειες της Ρωσίας στην Ουκρανία φάνηκε να βρήκαν επίσης απροετοίμαστες τις ηγεσίες των κρατών της Ευρώπης οι οποίες ενεργώντας σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία είχαν εξαρτήσει τις ενεργειακές τους ανάγκες στο ρωσικό αέριο. Η απόφαση στήριξης της Ουκρανίας με την αποστολή πολεμικού υλικού και οικονομικής βοήθειας με την παράλληλη επιβολή κυρώσεων τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και από τις Η.Π.Α στην ρωσική οικονομία και την «ελίτ» της χώρας φαίνεται ότι περισσότερο τραυμάτισε τις ήδη ευάλωτες οικονομίες τους παρά ότι είχε τα επιθυμητά αποτελέσματα της συνέντισης της Ρωσίας. Οι κοινωνικές αναταραχές και η δυσaráεσκεια των πολιτών στην Ευρώπη και τις Η.Π.Α για τις αυξημένες τιμές των προϊόντων λόγω των ανατιμήσεων του πληθωρισμού συνέπεια της σύγκρουσης στην Ουκρανία και της διακοπής της ομαλής ενεργειακής τροφοδοσίας είναι ένα εξελισσόμενο γεγονός του οποίου τις συνέπειες θα τις διαπιστώσουμε στο μέλλον.

Μια παρόμοια περίπτωση, με πολλά κοινά χαρακτηριστικά με αυτά της σύγκρουσης Ρωσίας – Ουκρανίας παρουσιάζεται μεταξύ Κίνας και Ταιβάν. Οι δύο χώρες βρίσκονται σε πολυετείς προστριβές δεδομένης της άρνησης της Κίνας να αναγνωρίσει την ανεξαρτησία της Ταιβάν θεωρώντας την ως μια άλλη επαρχία της. Η υπόψη διένεξη χρονολογείται από τα τέλη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και τον Κινεζικό Εμφύλιο που ακολούθησε. Σε μια περίοδο επτά και πλέον δεκαετιών οι διαφορές ουσιαστικά μεταξύ των δύο αντίπαλων πολιτικά παρατάξεων (Κουμουνιστών στην Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας και αρχικά Εθνικιστών στη Δημοκρατία της Κίνας ή αλλιώς Ταϊβάν) το πρόβλημα δεν έχει βρει λύση καθώς οι δύο πλευρές δεν είναι διατεθειμένες να υπαναχωρήσουν των θέσεων τους είτε λόγω εσωτερικών είτε λόγω εξωτερικών πιέσεων.

Η ευρύτερη θαλάσσια περιοχή των στενών της Ταιβάν επίσης γνωστό ως «Στενό της Φορμόζας», είναι ένας πορθμός πλάτους 180 χιλιομέτρων που χωρίζει το νησί της Ταϊβάν και την ηπειρωτική Ασία. Το στενό αποτελεί τμήμα της Θάλασσας της Νότιας Κίνας και συνδέει την Θάλασσα της Ανατολικής Κίνας προς τα βόρεια. Η στρατηγική σημασία των στενών αυτών αλλά και της νήσου της Ταϊβάν είναι τεράστια καθώς παρουσιάζει μεγάλη εμπορική κίνηση πλοίων μεταφοράς αγαθών παγκοσμίως. Μια πολεμική επιχείρηση στην υπόψη περιοχή θα σήμαινε μια αλληλουχία οικονομικών συνεπειών σε παγκόσμιο επίπεδο, σε μια ήδη δοκιμαζόμενη παγκόσμια οικονομία. Δε θα πρέπει να μην αναφερθεί και το γεγονός ότι, η Ταϊβάν είναι ο παγκοσμίως προμηθευτής ημιαγωγών και μια ενδεχόμενη διακοπή της τροφοδοσίας αυτού του κρίσιμου ανταλλακτικού θα σήμαινε την διακοπή λειτουργίας πολλών εργοστασίων παγκοσμίως εντός τριών το πολύ εβδομάδων.

Στην περίπτωση της διένεξης της Κίνας με την Ταιβάν οι οποίες ενέργειες εκατέρωθεν έχουν περιοριστεί μέχρι και σήμερα είτε σε προκλητικές στρατιωτικές ενέργειες μεταξύ των εμπλεκομένων, προς επίδειξη της αποφασιστικότητάς τους, είτε σε δηλώσεις και κινήσεις στο διπλωματικό επίπεδο για την στήριξη των θέσεων τους. Στην παρούσα χρονική περίοδο η κατάσταση βρίσκεται στο χειρότερο δυνατό σημείο των τελευταίων σαράντα ετών, με την Κίνα να δείχνει έτοιμη για μια ενέργεια προσάρτησης της Ταϊβάν έστω και με την βία. Η στάση της παγκόσμιας κοινότητας και ιδιαίτερα των Η.Π.Α παρουσιάζει μερικά κοινά χαρακτηριστικά με την στάση που τηρούνταν πριν από την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Δηλώσεις διαφορούμενες για την υπεράσπιση της ανεξαρτησίας της Ταϊβάν με ταυτόχρονη στρατιωτική παρουσία χωρίς όμως σαφή δέσμευση για ανάληψη ενεργειών σε περίπτωση κινεζικής εισβολής.

Η ασάφεια αυτή αν και μέχρι στιγμής δείχνει να λειτουργεί δεν είναι βέβαιο ότι θα συνεχίσει και στο μέλλον. Η Κίνα ως ανερχόμενη δύναμη που τείνει να αμφισβητήσει την παντοκρατορία των Η.Π.Α, φαίνεται πως είναι αποφασισμένη να πράξει ότι είναι απαραίτητο να μην επιτρέψει να έχει στην γειτονία της ένα κράτος σύμμαχο των Η.Π.Α, το οποίο θα είναι μια απειλή για την ασφάλειά της. Μια περίπτωση που προσομοιάζει πολύ την περίπτωση της Ουκρανίας με την έκφραση

της πρόθεσής της για ένταξη στο NATO και την απεξάρτησή της από την ρωσική επιρροή, που οδήγησε στα γνωστά γεγονότα.

Στην παρούσα φάση, με δεδομένη την Ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, μια ενδεχόμενη στρατιωτική επιχείρηση στην περιοχή της Ταιβάν εκ μέρους της Κίνας θα ισοδυναμούσε με τις προπαρασκευαστικές ενέργειες μιας ευρύτερης αναταραχής στην περιοχή της Ν.Α Ασίας με επιπτώσεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Συνεπώς η αποτροπή της οποίας σύγκρουσης στην υπόψη περιοχή είναι ένα χρέος της παγκόσμιας διπλωματίας και της διεθνούς κοινότητας, η οποία μελετώντας την περίπτωση της σύγκρουσης Ρωσίας - Ουκρανίας οφείλει να ενεργήσει για την διατήρηση της ειρήνης στην ευρύτερη περιοχή.

Η σημασία εξαγωγής συμπερασμάτων για την διεθνή κοινότητα αναφορικά με την περίπτωση της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία είναι σημαντική. Τα διδάγματα αλλά και τα μετέπειτα αποτελέσματα της εξέλιξης της σύγκρουσης είναι ανάγκη να ερμηνευθούν και να εξαχθούν σωστά τόσο από την Κίνα και την Ταϊβάν οι οποίες είναι σίγουρο πως παρακολουθούν στενά τη σύγκρουση αλλά και από τον υπόλοιπο κόσμο. Το θέμα των διαφορών της Κίνα με την Ταιβάν απασχολεί εδώ και δεκαετίες μελετητές των διεθνών σχέσεων και του διεθνούς δικαίου και η περίπτωση της σύγκρουσης Ρωσίας – Ουκρανίας έδωσε την ευκαιρία της μελέτης. Μια αλλαγή στο status quo στην περιοχή της Ν.Α Ασίας θα σημάνει την έναρξη μιας περιόδου ευρύτατης κρίσης με παγκόσμιες επιπτώσεις των οποίων το αποτέλεσμα δεν είναι σίγουρο ως προς την έκβαση του. Είναι συνεπώς σημαντική η σημασία της παρούσας εργασίας για την εξαγωγή συμπερασμάτων και τις ενέργειες που θα πρέπει να γίνουν και την αποτροπή μιας ενδεχόμενης στρατιωτικής ενεργείας της Κίνας στην Ταϊβάν.

Για την ανάλυση και την παρουσίαση του θέματος η εργασία έχει οργανωθεί ως ακολούθως. Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η δημιουργία του κρατικού μορφώματος της Ταϊβάν. Γίνεται μια μικρή ιστορική αναδρομή στην δημιουργία της Ταϊβάν και εξετάζονται θέματα που αφορούν την κρατική της υπόσταση. Στο δεύτερο κεφάλαιο ακολουθεί η παρουσίαση των θέσεων της Κίνας και των αξιώσεων της επί της Ταϊβάν. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η κύρια διαφορά των δύο μερών και εξετάζονται οι θέσεις της Κίνα και της Ταϊβάν από νομικής άποψης. Στο τέταρτο

κεφάλαιο έχουμε την προβολή της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία επί της διαφορά Κίνας και Ταϊβάν. Στην συνέχεια της εργασίας παρουσιάζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση του θέματος και προτείνονται τρόποι ειρηνικής επίλυσης της διαφορά των δύο μερών, Κίνας και Ταϊβάν με βασική συνιστώσα το διεθνές δίκαιο και την αποφυγή της μεταξύ τους στρατιωτικής αντιπαράθεσης. Η εργασία κλείνει με έναν σύντομο επίλογο στον οποίο προτείνονται πιθανές προεκτάσεις της στην διερεύνηση του υπόψη θέματος. Για την εκπόνηση της εργασίας χρησιμοποιήθηκαν πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές.

Κεφάλαιο Α Ρόλος της Ταϊβάν

Η κρατική υπόσταση της Ταϊβάν στο διεθνές σύστημα και σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο παραμένει ασαφής εδώ και πολλές δεκαετίες. Η Ταϊβάν χρησιμοποιεί επίσης το όνομα Δημοκρατία της Κίνας (ROC) σαν να είναι ένα κυρίαρχο κράτος στην ανατολική Ασία. Η αμφισβήτηση της κυριαρχίας και του καθεστώτος της έχει προκαλέσει πολλές συζητήσεις, κυρίως ως προς το ζήτημα εάν θα πρέπει να παραμείνει ανεξάρτητη ως Δημοκρατία της Κίνας ενωμένη όμως με τα λοιπά εδάφη που διοικούνται από την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ή εάν τόσο η Δημοκρατία της Κίνας όσο και η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας θα πρέπει να υπάρχουν ξεχωριστά, να έχουν διαφορετικό νομικό καθεστώς ως κράτη και τέλος πόση διπλωματική αναγνώριση από τη διεθνή κοινότητα θα πρέπει να λάβει κάθε οντότητα.

Στο υπόψη κεφάλαιο θα γίνει μία επισκόπηση του πολιτικού καθεστώτος της Ταϊβάν καθώς επίσης και μία σύντομη ιστορική αναδρομή, δημιουργίας της υπόψη κρατικής οντότητας. Εν συνεχεία, θα εξεταστεί εάν η Ταϊβάν πληροί τις προϋποθέσεις για κρατική υπόσταση στο διεθνές σύστημα σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο εξετάζοντας τα πραγματικά κριτήρια από τη Σύμβαση του Μοντεβιδέο. Θα παρουσιαστεί η αναγνώριση που έχει λάβει η Ταϊβάν από τη διεθνή κοινότητα και θα παρουσιαστεί η σχέση μεταξύ των προσπαθειών της Ταϊβάν να συμβάλει στη διεθνή σκηνή και των επιπτώσεών στην κυριαρχία της.

Σύντομη ιστορική αναδρομή των σχέσεων Κίνας-Ταϊβάν

Ιστορικά, η Ταϊβάν ήταν μέρος της Κίνας από την αρχαιότητα. Οι αρχαίοι Κινέζοι ονόμαζαν αυτό το νησί Daiyuan. Αργότερα το νησί μετονομάστηκε σε Daoyi και Yizhou. Το 1624 οι Ολλανδοί εισέβαλαν στην Ταϊβάν και κατέλαβαν το νησί για 38 χρόνια. Αργότερα εκδιώχθηκαν από τον Στρατηγό Zheng ο οποίος ίδρυσε την περιφέρεια Chengtian στο νησί υπό τη δικαιοδοσία της επαρχίας Fujian και στη συνέχεια, η κυβέρνηση Zheng επέκτεινε τη διοικητική δομή στην Ταϊβάν ενισχύοντας την κυριαρχία της στην περιοχή. Από εκείνη την εποχή, διάφορες κινεζικές δυναστείες βασίλεψαν στην Ταϊβάν μέχρι το 1894, όταν η Ιαπωνία ξεκίνησε έναν επιθετικό πόλεμο εναντίον της Κίνας και ανάγκασε την κυβέρνηση Qing να

υπογράψει την ταπεινωτική Συνθήκη του Shimonoseki (Συνθήκη του Maguan) το 1895, σύμφωνα με την οποία η Ταϊβάν και το Penghu παραχωρήθηκαν στην Ιαπωνία.

Αυτό ξεκίνησε μία ιστορία πενήντα ετών ιαπωνικής αποικιακής βασιλείας της Ταϊβάν ενάντια στη βούληση του κινεζικού λαού, συμπεριλαμβανομένων των κατοίκων της Ταϊβάν. Κατά τη διάρκεια του ΒΠΠ, η κινεζική κυβέρνηση με την κήρυξη του πολέμου κατά της Ιαπωνίας επιχείρησε να καταργήσει όλες τις συνθήκες, τις συμβάσεις και τις συμφωνίες που αφορούσαν τις σχέσεις μεταξύ Κίνας και Ιαπωνίας, συμπεριλαμβανομένης της Συνθήκης του Shimonoseki. Η Κίνα διακήρυξε την επανέναρχη της κυριαρχίας της, στην Ταϊβάν, την Penghu και σε τέσσερις βορειοανατολικές επαρχίες. Αφού η Κίνα κέρδισε τον πόλεμο κατά της Ιαπωνίας το 1945, η κινεζική κυβέρνηση επανάφερε τη διοικητική της εξουσία στην επαρχία της Ταϊβάν με επίσημη επανέναρχη της κυριαρχίας της Κίνας επί της υπόψη επικράτειας.

Η παρουσία και η εγκατάσταση κινέζων στο νησί εκτός από την πραγματική άσκηση εξουσίας της Κίνας σε όλη την ιστορία υποστηρίζει τον χαρακτήρα της Ταϊβάν ως μέρος της Κίνας. Η κινεζική κυβέρνηση ουσιαστικά καθιέρωσε και άσκησε δικαιοδοσία επί της Ταϊβάν σε όλες τις ιστορικές της δυναστείες. Ως εκ τούτου, η κυριαρχία της Κίνας επί της Ταϊβάν και τα εδαφικά δικαιώματα επί της Ταϊβάν είναι ξεκάθαρα από τα ιστορικά γεγονότα που σχετίζονται με την πραγματική άσκηση της δικαιοδοσίας της Κίνας επί της Ταϊβάν. Παρά τον ισχυρισμό ότι σε ορισμένες περιόδους της ιστορίας ο έλεγχος της κινεζικής κυβέρνησης στην Ταϊβάν ήταν αδύναμος και εύθραυστος, ο έλεγχος αυτός ήταν ιδιαίτερα ισχυρός και συνεχής σε σύγκριση με άλλα κινεζικά σύνορα. Η μακροχρόνια επίδειξη αποτελεσματικής εξουσίας της Κίνας στο νησί υπερβαίνει όλες τις απαιτήσεις του διεθνούς δικαίου για την απόκτηση και διατήρηση εδαφικού τίτλου είτε μέσω κατοχής είτε κάποιου άλλου μέσου. Τα *de jure* εδαφικά χαρακτηριστικά της Ταϊβάν στην Κίνα παρέμειναν αδιάλειπτα από τη διηνεκή εκχώρηση της κυβέρνησης Qing. Αν και το νησί παραχωρήθηκε στην Ιαπωνία με μια αναγκαστική συνθήκη, η εγκυρότητα της υπόψη εκχώρησης ήταν από μόνη της αμφισβητήσιμη επειδή η κυβέρνηση Qing την υπέγραψε υπό ακραία πίεση, η οποία σύμφωνα με το σύγχρονο διεθνές δίκαιο είναι άκυρη επειδή συνήχθη υπό εξαναγκασμό.

Το νομικό έδαφος της Δημοκρατίας της Κίνας αποτελείται από την Ταϊβάν, το Mutsu, το Renghu και το Kinmen και άλλα μικρά κράτη και ιδρύθηκε στην ηπειρωτική Κίνα το 1912. Όταν κατά τον ΒΠΠ το 1945 η Ιαπωνία παραδόθηκε, η Δημοκρατία της Κίνας απέκτησε τον έλεγχο της Ταϊβάν. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια του κινεζικού εμφυλίου πολέμου μεταξύ των εθνικιστών και των κομμουνιστών, το κομμουνιστικό κόμμα της Κίνας πήρε τον πλήρη έλεγχο της ηπειρωτικής χώρας και ίδρυσε τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας το 1949. Οι εθνικιστές της Δημοκρατίας της Κίνας διέφυγαν στην Ταϊβάν και επανίδρυσαν την εθνική κυβέρνηση εκεί ισχυριζόμενοι ότι ήταν η νόμιμη κυβέρνηση όλης της Κίνας. Αυτό σημαίνει ότι με την αποχώρηση της κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Κίνας από την κινεζική ηπειρωτική χώρα στην Ταϊβάν το 1947 και με την ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας στο Πεκίνο το 1949, οι δύο αντίπαλες κυβερνήσεις απαίτησαν να έχουν, η κάθε μια για δικό της όφελος, το καθεστώς των νόμιμων διεθνών εκπροσώπων της Κίνας.

Η αποτελεσματική δικαιοδοσία της Δημοκρατίας της Κίνας περιορίστηκε στην Ταϊβάν και τα γύρω νησιά, με το κύριο νησί να αποτελεί το 99% της *de facto* επικράτειας του. Η Δημοκρατία της Κίνας συνέχισε να εκπροσωπεί την Κίνα στα Ηνωμένα Έθνη μέχρι το 1971, όταν η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας ανέλαβε την έδρα μέσω του ψηφίσματος 2758, υποδηλώνοντας ότι η Δημοκρατία της Κίνας έχασε την ιδιότητα του μέλους του ΟΗΕ. Στη συνέχεια η διεθνής αναγνώριση της ROC¹ διαβρώθηκε σταδιακά καθώς οι περισσότερες χώρες άλλαξαν την αναγνώριση του από την Κίνα στη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας.

Η Ταϊβάν, στην οποία σήμερα κατοικούν είκοσι τρία εκατομμύρια άνθρωποι, είναι ένα νησί στα ανοικτά των νότιων ακτών της Κίνας το οποίο έχει κυβερνηθεί ανεξάρτητα από την ηπειρωτική Κίνα από το 1949. Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας (ΛΔΚ) θεωρεί το νησί ως επαρχία της, ενώ στην Ταϊβάν υποστηρίζουν πως είναι μια περιοχή με τη δική της δημοκρατικά εκλεγμένη κυβέρνηση η οποία αποτελείται από πολιτικές φωνές οι οποίες έχουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με το καθεστώς της νήσου και τις σχέσεις της με την ηπειρωτική χώρα. Μερικοί αναγνωρίζουν την αρχή της «Μίας Κίνας» που περιλαμβάνει το νησί και την ηπειρωτική χώρα, αλλά στα μάτια τους αυτή είναι η Δημοκρατία της Κίνας (ROC) με έδρα την Ταϊπέι και άλλοι

¹Republic of China, Δημοκρατία της Κίνας.

συνηγορούν για μία «de jure» ανεξάρτητη Ταϊβάν. Κίνα και Ταϊβάν διατηρούν διαχρονικά μια εύθραυστη σχέση, η οποία παρουσίαζε μια βελτίωση τα τελευταία χρόνια τελώντας σε περιοδικό έλεγχο μέχρι της ανάληψης της κυβέρνησης στη Ταϊβάν από την Τσιν Ιν Γουένγκ, η οποία τηρεί μια ιδιαίτερη σκληρή στάση απέναντι στο κουμμουνιστικό καθεστώς της ηπειρωτικής χώρας.

Η αρχή της μίας Κίνας

Το Πεκίνο και η Ταϊπέι διαφωνούν έντονα για το καθεστώς του νησιού. Η ΛΔΚ ισχυρίζεται ότι υπάρχει μόνο «Μία Κίνα» και ότι η Ταϊβάν είναι ένα αναπόσπαστο μέρος της. (China.org) Το Πεκίνο υποστηρίζει ότι η Ταϊβάν δεσμεύεται από μια συμφωνία που επιτεύχθηκε το 1992 μεταξύ εκπροσώπων του Κινεζικού Κομμουνιστικού Κόμματος (ΚΚΚ) και του πολιτικού κόμματος Κουομιντάνγκ (ΚΜΤ) που κυβερνούσε τότε την Ταϊβάν. Η συμφωνία αυτή, γνωστή και ως «η Συναίνεση του 1992 (the 1992 Consensus)», δηλώνει ότι υπάρχει μόνο «Μία Κίνα», επιδεχόμενη όμως διαφορετικές ερμηνείες, επιτρέποντας τόσο το Πεκίνο όσο και στην Ταϊπέι να συμφωνήσει ότι η Ταϊβάν ανήκει στην Κίνα, ενώ οι δυο τους εξακολουθούν να διαφωνούν για το ποιο είναι το νόμιμο κυβερνητικό όργανο της Κίνας (Grossman 2020). Η σιωπηρή συμφωνία στην οποία βασίζεται η συναίνεση του 1992 βασίζεται στο γεγονός ότι, η Ταϊβάν δεν θα επιδιώξει την ανεξαρτησία της. Το ΚΜΤ της Ταϊβάν δέχεται τη συναίνεση ως σημείο εκκίνησης για μελλοντικές διαπραγματεύσεις με το ΚΚΚ. Ωστόσο, η πρόεδρος του νησιού, Τσάι Ινγκ Γουέν, αρχηγός του Δημοκρατικού Προοδευτικού Κόμματος (DPP), αρνήθηκε να αναφερθεί στη Συναίνεση του 1992 όταν μίλησε για τις σχέσεις που διέπουν το καθεστώς των στενών της Ταϊβάν. Η Τσάι Ινγκ Γουέν έχει τονίσει ότι επιδιώκει να οικοδομήσει εμπιστοσύνη με την ηπειρωτική χώρα μέσω διαφόρων καναλιών επικοινωνίας για τη διασφάλιση της σταθερότητας στις σχέσεις μεταξύ των στενών. Άλλες ηγετικές φωνές του κυβερνώντος κόμματος DPP απέρριψαν την ύπαρξη της συναίνεσης στο σύνολό της, αφήνοντας ανοικτή την επιλογή μιας μελλοντικής ανεξάρτητης Ταϊβάν (Weymouth 2016).

Το 1979, οι Ηνωμένες Πολιτείες σύναψαν επίσημες διπλωματικές σχέσεις με το Πεκίνο συντάσσοντας κοινό ανακοινωθέν που αναφέρει ότι «οι *Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής αναγνωρίζουν την κινεζική θέση ότι υπάρχει μόνο μία Κίνα και*

η Ταϊβάν είναι μέρος αυτής». Εκείνη την εποχή, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ Τζίμι Κάρτερ διέκοψε τις διπλωματικές σχέσεις με τη ROC και την κυβέρνηση στην Ταϊβάν. Ακολούθως όμως, το Κογκρέσο των ΗΠΑ ψήφισε τον νόμο περί σχέσεων της Ταϊβάν (Taiwan Relations Act), επιβεβαιώνοντας σημαντικούς ανεπίσημους δεσμούς με το νησί. » (Taiwan Relations Act 2008). Η νέα νομοθεσία αντικατέστησε την προηγούμενη διμερή αμυντική συνθήκη, προσφέροντας μια ειδική δέσμευση για την ασφάλεια του νησιού και την παροχή των απαραίτητων «αμυντικών ειδών και υπηρεσιών (H.R.2479 1980)

Οι πωλήσεις όπλων των ΗΠΑ στην Ταϊβάν, συνολικού ύψους άνω των 46 δισεκατομμυρίων δολαρίων (PDF) από το 1990, έχουν οδηγήσει σε τριβές τις ΗΠΑ με την Κίνα και σε έξαρση της πολεμικής ρητορικής σε όλο το εύρος των στενών της Ταϊβάν. Οι πολιτικές μεταβάσεις μπορούν επίσης να προκαλέσουν ένταση μεταξύ Πεκίνου και Ουάσιγκτον στην Ταϊβάν (Kan 2014).

Η ανάδυση του νησιού

Εθνοτικοί Κινέζοι άποικοι Χαν, που ήταν κυρίως έμποροι, άρχισαν να φτάνουν στην Ταϊβάν τον δέκατο έβδομο αιώνα. Το νησί, κατοικείται από μια κινεζική πλειοψηφία του γένους των Χαν, πολλοί από τους οποίους προσδιορίζονται ως Ταϊβανέζοι και επίσης φιλοξενεί αυτόχθονες πληθυσμούς που αντιπροσωπεύουν περίπου το 2% του πληθυσμού. Η Ταϊβάν έχει μια ιστορία εισβολής, κατοχής και αποικισμού, σύμφωνα με τον καθηγητή του Πανεπιστημίου του Σίδνεϊ Σαλβατόρε Μπαμπόνες. Προσαρτημένη από τη δυναστεία Qing στα τέλη του 1600, η Ταϊβάν παραχωρήθηκε αργότερα στην Ιαπωνία το 1895 από την αυτοκρατορική Κίνα σύμφωνα με μια συνθήκη που συντάχθηκε στον Σινοιαπωνικό πόλεμο. Η Ιαπωνία κυβέρνησε την Ταϊβάν ως αποικία μέχρι το 1945, όταν με την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, οι ιαπωνικές δυνάμεις στο νησί, παραδόθηκαν στις στρατιωτικές δυνάμεις του Τσιάνγκ Κάισεκ και της KMT (Kuomintang).

Η KMT η οποία κυβερνούσε την Κίνα για δεκαετίες, κατέφυγε στην Ταϊβάν μετά τον εμφύλιο πόλεμο χάνοντας από τους κομμουνιστές το 1949. Αλλά ο Τσιάνγκ Κάισεκ παρέμεινε στην κυβέρνηση συνεχίζοντας να υποστηρίζει ότι εκπροσωπεί όλους τους Κινέζους τόσο στο νησί όσο και στην ηπειρωτική χώρα. Η Ουάσιγκτον και

οι περισσότερες δυτικές δυνάμεις υποστήριζαν την στάση του KMT που αρνούνταν επί μακρόν να αναγνωρίσει την κομμουνιστική κυβέρνηση στο Πεκίνο, θέση όμως που οι περισσότερες χώρες αντέστρεψαν αργότερα. Η θέση της Ουάσιγκτον άρχισε να αλλάζει υπό την κυβέρνηση Νίξον. Η back-channel διπλωματία² είχε ως αποτέλεσμα την επίσημη αναγνώριση της ΛΔΚ το 1979. Η ROC έχασε την έδρα της ικανότητα να εκπροσωπεί το σύνολο της Κίνας στα Ηνωμένα Έθνη το 1971 από το Πεκίνο (Chow 2019).

Το KMT κυβέρνησε το νησί από το 1949 έως το 1987 με στρατιωτικό νόμο. Η πολιτική διαφωνία καταπιέστηκε σκληρά και οι αρχικοί κάτοικοι της Ταϊβάν που κατοικούσαν στο νησί πριν από το 1945 αντιμετώπισαν διακρίσεις. Η Ταϊβάν διεξήγαγε τις πρώτες ελεύθερες βουλευτικές εκλογές το 1992 και προεδρικές εκλογές το 1996. Το KMT και οι εταίροι του συνασπισμού ιστορικά έβλεπαν την Ταϊβάν ως μέρος της "Μίας Κίνας» και δεν υποστήριζαν την ανεξαρτησία του νησιού. Μετά το 2000, το KMT βρισκόταν συχνά σε αντίθεση, με τα κόμματα που εκπροσωπούσαν τους Ταϊβανέζους που βρίσκονταν στο νησί πριν από το 1949 και τους απογόνους τους. Το KMT μέχρι τις μέρες μας διατηρεί ισχυρούς δεσμούς με επιχειρηματικούς κύκλους του νησιού και στοχεύει σταθερά σε στενότερους δεσμούς με το Πεκίνο. Το κόμμα έχασε την πλειοψηφία του στο νομοθετικό σώμα της Ταϊβάν για πρώτη φορά στις εκλογές του 2016.

Ο κύριος αντίπαλος του KMT, το DPP, ιδρύθηκε το 1986 και απέκτησε νόμιμη λειτουργία το 1989 μετά την άρση της απαγόρευσης των κομμάτων της αντιπολίτευσης. Το DPP παραδοσιακά ζητούσε μια de jure ανεξάρτητη Ταϊβάν ως ξεχωριστή πολιτική οντότητα από την Κίνα. Ο Chen Shuibian ήταν ο πρώτος πολιτικός εκτός KMT που υπηρέτησε ως πρόεδρος (2000-2008) και πίεσε για την κυριαρχία της Ταϊβάν. Λίγο μετά τη θητεία του, ο Τσεν καταδικάστηκε και φυλακίστηκε με την κατηγορία της υπεξαίρεσης και της αποδοχής δωροδοκιών.

² Η διπλωματία backchannel αναφέρεται σε μυστικές γραμμές επικοινωνίας που παραμένουν ανοιχτές μεταξύ δύο αντιπάλων. Συχνά κοινοποιείται μέσω άτυπου διαμεσολαβητή ή μέσω τρίτου μέρους. Η επικοινωνία backchannel αναφέρεται σε μια δευτερεύουσα συνομιλία που λαμβάνει χώρα ταυτόχρονα με μια συνεδρία συνεδρίου, διάλεξη ή μαθησιακή δραστηριότητα υπό την καθοδήγηση εκπαιδευτή.

Το Πεκίνο διαχρονικά παρακολουθεί στενά τις εκλογές στο νησί της Ταϊβάν. Στοχεύοντας στη σταθερή εμβάθυνση των δεσμών με την Ταϊβάν και σφυρηλατώντας κατάλληλα οικονομικά συμφέροντα, τα οποία αποσκοπούν στην ενοποίηση με την ηπειρωτική χώρα. Όμως από τη μετάβαση της ηγεσίας της ΛΔΚ το 2012, ο πρόεδρος Σι Τζινπίνγκ έχει υιοθετήσει μια πιο σκληρή, εθνικιστική στάση προς όλες τις ειδικές περιοχές που διεκδικεί, συμπεριλαμβανομένου του Χονγκ Κονγκ, του Θιβέτ, της Σιντζιάνγκ και της Ταϊβάν. Η εκλογή της Τσάι από την Ταϊβάν και οι απόψεις που τηρούσε για το καθεστώς των στενών, οδήγησαν σε μεγαλύτερο έλεγχο των στενών από το Πεκίνο, ενώ ο Σι έχει δείξει προθυμία να χρησιμοποιήσει πίεση ώστε να επιτύχει να περιορίσει την ικανότητα της Τσάι να αποκαταστήσει τις σχέσεις του νησιού με την ηπειρωτική χώρα. Για παράδειγμα, το Πεκίνο ανέστειλε ένα μηχανισμό επικοινωνίας με το κύριο γραφείο συνδέσμου της Ταϊβάν τον Ιούνιο του 2016 λόγω της απροθυμίας της Τσάι να τηρήσει τη συναίνεση του 1992 (Chow 2019).

Η Ταϊβάν άρχισε να επενδύει στην Κίνα μετά την εφαρμογή μεταρρυθμιστικών πολιτικών από τον ηγέτη της ΛΔΚ Deng Xiaoping στα τέλη της δεκαετίας του 1970. Παρά τις διαλείπουσες τριβές, η οικονομική σχέση μεταξύ των δύο μερών γνώριζε άνθηση. Η Κίνα εισήλθε στο Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου το 2001 και μέσα σε ένα μήνα η Ταϊβάν εισήλθε κι εκείνη ως κινεζική Ταϊπέι. Το νησί κατέχει θέση μέλους, παρατηρητή ή άλλης κατάστασης σε περισσότερους από σαράντα οργανισμούς, όπως η Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης, η ΟΣΑΕ(APEC), στις επιτροπές του ΟΟΣΑ(OECD), στο Διεθνή Οργανισμό Αεροπορίας και σε περιφερειακές οργανώσεις αλιείας. Το Πεκίνο δήλωσε το 2015 ότι θα καλωσόριζε την ένταξη της Ταϊβάν στην κινεζική Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων υπό το πλαίσιο κατάλληλου ονόματος.

Η Ταϊβάν είναι ζωτικής σημασίας για τα συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ανατολική Ασία. Αν και η πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών για την «Μία Κίνα» αναγνωρίζει την ΛΔΚ ως τη μόνη νόμιμη κυβέρνηση της Κίνας, με τον Νόμο περί Σχέσεων της Ταϊβάν, μια άλλη στενή ανεπίσημη σχέση παρέμεινε συνεχώς μεταξύ των Ηνωμένων Πολιτειών και της Ταϊβάν. Σύμφωνα με σχετική νομολογία, οι

Ηνωμένες Πολιτείες μπορούν να πραγματοποιήσουν διμερείς σχέσεις με την Ταϊβάν όπως και με οποιαδήποτε ξένη χώρα, έθνος, κράτος και κυβέρνηση (Kastner 2009) .

Επιπλέον, οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν διατηρήσει μια σιωπηρή δέσμευση να υπερασπιστούν την Ταϊβάν από πιθανή στρατιωτική επίθεση από τη ΛΔΚ. Κάτω από αυτό το παράδοξο της πολιτικής της Μίας Κίνας και του Νόμου περί Σχέσεων της Ταϊβάν, το ζήτημα της Ταϊβάν έχει εξελιχθεί σε μία τριμερή σχέση εξισορρόπησης ισχύος μεταξύ τριών οντοτήτων της Κίνας, της Ταϊβάν και των Ηνωμένων Πολιτειών. Ως εκ τούτου, παρουσιάζεται μια ιδιαίτερη περίπτωση στη διεθνή πολιτική καθώς οι Ηνωμένες Πολιτείες οικοδομούν μια εταιρική σχέση ασφαλείας με την Ταϊβάν με την οποία δεν έχουν επίσημες διπλωματικές σχέσεις για να την προστατεύσουν από τη ΛΔΚ, μια κυβέρνηση με την οποία έχουν διπλωματικές σχέσεις (Bush 2017).

Τα τελευταία χρόνια φαίνεται πως και η Ιαπωνία έχει αυξήσει δραματικά την παρουσία της στην υπόθεση της Ταϊβάν έχοντας αναπτύξει συνεργασίες που επικεντρώνονται σε οικονομικές και πολιτιστικές ανταλλαγές, χωρίς να εντάσσονται βέβαια σε διπλωματικό επίπεδο (Dreyer 2019).

Ωστόσο υπό τον εντεινόμενο ανταγωνισμό ΗΠΑ-Κίνας, η Ιαπωνία έχει επίσης αυξήσει την ευαισθητοποίηση της για το ενδεχόμενο στρατιωτικών συγκρούσεων στα Στενά της Ταϊβάν. Ως σύμμαχος των Ηνωμένων Πολιτειών και στενός γείτονας του νησιού, ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης της Ιαπωνίας δήλωσε ανοιχτά το 2021 ότι εάν η Κίνα εισβάλει στην Ταϊβάν, η Ιαπωνία θα ταχθεί με τις Ηνωμένες Πολιτείες για την υπεράσπιση της Ταϊβάν (Sposato 2021).

Η κρατική υπόσταση της Ταϊβαν σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο

Κατά τη διάρκεια της δυναστείας των Τσινγκ, η Ταϊβάν πέρασε στην Κίνα το 1684 και έγινε επίσημα επαρχία της Κινεζικής Αυτοκρατορίας το 1885. Μετά την ήττα της Κίνας από την Ιαπωνία στον σινο-ιαπωνικό πόλεμο, η δυναστεία Τσινγκ υπέγραψε τη Συνθήκη του Σιμονοσέκι το 1895, παραχωρώντας την Ταϊβάν στην Ιαπωνία. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, οι Ιάπωνες αποχώρησαν την Ταϊβάν υπό

τους όρους της Διακήρυξης του Καΐρου του 1943, η οποία όριζε ότι η Ταϊβάν θα επιστραφεί στη Δημοκρατία της Κίνας. Η Δημοκρατία της Κίνας, στην οποία αναφέρθηκαν οι Συμμαχικές Δυνάμεις στην υπόψη διακήρυξη, ήταν η τότε κυβέρνηση των Κινέζων, το Εθνικιστικό Κόμμα (Kuomintang-KMT) υπό τον Τσανγκ Και Σεκ, το οποίο είχε ανατρέψει τη δυναστεία Τσινγκ το 1912. Μετά τον κινεζικό εμφύλιο πόλεμο μεταξύ του Εθνικιστικού Κόμματος και του Κομμουνιστικού Κόμματος, το Κινεζικό Κομμουνιστικό Κόμμα διακήρυξε την ίδρυση της ΛΔΚ (PRC) το 1949. Η ηττημένη κυβέρνηση της ROC, με επικεφαλής το Εθνικιστικό Κόμμα, υποχώρησε στο νησί της Ταϊβάν. Από τότε, η Κίνα είχε δύο καθεστώτα, το PRC στην ηπειρωτική Κίνα και το ROC στην Ταϊβάν. Η ΛΔΚ σχεδίαζε να «απελευθερώσει» την Ταϊβάν, ενώ η ROC σκόπευε να αντεπιτεθεί και να ανακαταλάβει την ηπειρωτική χώρα. Και οι δύο πλευρές ισχυρίστηκαν ότι η κάθε μια ήταν η μόνη νόμιμη κυβέρνηση που εκπροσωπεί την Κίνα εγκαινιάζοντας μια κούρσα μηδενικού αθροίσματος στην διπλωματικές μάχες.

Για δύο δεκαετίες, η ROC στην Ταϊβάν συνέχισε να αντιπροσωπεύει την «παλιά Κίνα». Έχαιρε διπλωματικής αναγνώρισης από τα περισσότερα κράτη και ήταν μέλος των Ηνωμένων Εθνών, των οποίων η ROC ήταν ιδρυτικό κράτος. Το 1970, ο κόσμος απομακρύνθηκε απότομα από την αναγνώριση της Ταϊβάν ως ξεχωριστό κράτος. Το 1971, με τις συμμαχικές αναπτυσσόμενες χώρες να συμπαρατάσσονται με τη ΛΔΚ (PRC), η Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε το ψήφισμα 2758, με το οποίο απέλασε το ROC παραχωρώντας την έδρα της Κίνας στη ΛΔΚ. Σε λιγότερο από ένα χρόνο, η Ταϊβάν εκδιώχθηκε από τους περισσότερους οργανισμούς που συνδέονται με τον ΟΗΕ. Η κατάσταση έγινε χειρότερη για την Ταϊβάν όταν το 1979 οι Ηνωμένες Πολιτείες, ο μεγαλύτερος σύμμαχος της Ταϊβάν, αποφάσισε να αναγνωρίσει τη ΛΔΚ ως αντιπροσωπευτική κυβέρνηση της Κίνας και τερμάτισε τις διπλωματικές σχέσεις με την ROC και την Ταϊβάν. Ωστόσο, Ουάσιγκτον και Ταϊπεί συνέχισαν τις σχέσεις τους λειτουργώντας σε μη κυβερνητικό επίπεδο. Οι εμπορικές συναλλαγές όπως και η πώληση όπλων από τις ΗΠΑ στην Ταϊβάν συνεχίζονται μέχρι τις μέρες μας.

Το status της Ταϊβάν σύμφωνα με τη Σύμβαση του Μοντεβιδέο.

Μετά τη δεκαετία του 1970, το διεθνές καθεστώς της Ταϊβάν αποτέλεσε ένα περίπλοκο γρίφο. Οι περισσότερες χώρες το βρίσκουν ακανθώδες για την αντιμετώπιση της μοναδικής σχέσης μεταξύ Κίνας και Ταϊβάν. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο ο λόγος της δημιουργίας μίας χώρας δεν έχει αντίκτυπο στον προσδιορισμό της κρατικής υπόστασης. Με άλλα λόγια, ούτε ένας εξωτερικός παράγοντας όπως μια ξένη επέμβαση, αλλά ούτε κι ένας εσωτερικός παράγοντας όπως ένας εμφύλιος πόλεμος, έχει κάποια σημασία σχετικά με το καθεστώς της ROC ως κράτος.

Η Σύμβαση του Μοντεβιδέο (1933) είναι το ευρέως αποδεκτό έγγραφο από τη διεθνή κοινότητα και το Διεθνές Δικαστήριο(ICJ) που κωδικοποιεί την κρατική υπόσταση σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και ορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις ενός κράτους. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης τα κράτη ως πρόσωπα διεθνούς δικαίου υποχρεούνται να πληρούν τέσσερα κριτήρια: μόνιμο πληθυσμό, καθορισμένη εδαφική έκταση, κυβέρνηση και ικανότητα σύναψης σχέσεων με άλλα κράτη.

Πρώτον, η ROC έχει μόνιμο πληθυσμό που σήμερα αριθμεί 23 εκατομμύρια ο οποίος ζει στη Ταϊβάν και τα απομακρυσμένα νησιά της. Δεύτερον, η ROC έχει έδαφος με καθορισμένα εθνικά σύνορα. Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι το έδαφος της ROC δεν έχει ακόμη καθοριστεί λόγω διαφωνιών με την Κίνα σχετικά με το ζήτημα αυτό. Ωστόσο, το διεθνές δίκαιο δεν απαιτεί πλήρη ορισμό εδάφους αρκεί να υπάρχει μία περιοχή εδάφους που αναμφισβήτητα ελέγχεται από την κυβέρνηση του εν λόγω κράτους (Clark 2005). Τρίτον, η ROC είναι αυτόνομη κυβέρνηση ανεξάρτητη από τη ΛΔΚ. Ο λαός της Ταϊβάν εκλέγει δημοκρατικά τους ηγέτες της τόσο της κεντρικής όσο και της τοπικής κυβέρνησης (Manthorpe 2008) . (Economist 2008). Τέλος, η ROC έχει την ικανότητα να διεξάγει εξωτερικές σχέσεις. Διατηρεί γραφεία αντιπροσωπειών σε σχεδόν 100 χώρες και έχει συνάψει συνθήκες και συμφωνίες ακόμη και με χώρες με τις οποίες η Ταϊβάν δεν έχει επίσημες διπλωματικές σχέσεις (Taiwan n.d.). Επιπλέον, η ROC διαθέτει πλήρη συμμετοχή σε πολλούς διεθνείς οργανισμούς, μεταξύ των οποίων και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (WTO) και η Ασιατική Τράπεζα

Ανάπτυξης (ADB). Ωστόσο, οι περισσότεροι υποστηρίζουν πως η ROC δεν είναι σε θέση να συνάψει διπλωματικές σχέσεις με τις περισσότερες χώρες, μόλις 15 κράτη τηρούν πλήρεις διπλωματικές σχέσεις με την Ταϊβάν, υπονομεύοντας έτσι την ικανότητά της να διεξάγει πλήρεις εξωτερικές σχέσεις. Το κύριο εμπόδιο της Ταϊβάν για τη διατήρηση των εξωτερικών σχέσεων είναι η πίεση της Κίνας στα ξένα κράτη και όχι η ανικανότητα της Ταϊβάν να συνάψει εξωτερικές σχέσεις. Χρησιμοποιώντας αυτή την εξήγηση, δεν είναι δύσκολο να γίνει διάκριση της Ταϊβάν από άλλες κρατικές οντότητες που δεν έχουν διπλωματικές σχέσεις με άλλες χώρες.

Επιπρόσθετα, υποστηρίζεται, πως η έλλειψη διπλωματικής αναγνώρισης της Ταϊβάν δεν επηρεάζει το καθεστώς της ως κράτος. Υπάρχουν δύο κύριες θεωρίες διπλωματικής αναγνώρισης στο διεθνές δίκαιο (Shearer 1994). Σύμφωνα με τη “constitutive theory” καταστατική θεωρία της κρατικής υπόστασης, η αναγνώριση αποτελεί βασικό στοιχείο της κρατικής υπόστασης. Αυτή η προσέγγιση είναι δύσκολο να υιοθετηθεί στην πράξη επειδή τα κράτη δεν μπορούν με την ανεξάρτητη κρίση τους να καθιερώσουν οποιαδήποτε αρμοδιότητα άλλων κρατών. Η δεύτερη και επικρατούσα άποψη της “recognition theory” είναι η δηλωτική θεωρία, η οποία υποστηρίζει ότι η αναγνώριση είναι μόνο η επίσημη αναγνώριση της κρατικής υπόστασης ή της κυβέρνησης. Για να γίνει κατανοητό το παραπάνω στη διαιτησία παραχωρήσεων της Tinoco, μια υπόθεση μεταξύ του Ηνωμένου Βασιλείου και της Κόστα Ρίκα, ο διαιτητής επεσήμανε ότι, βάσει του διεθνούς δικαίου, η μη αναγνώριση της κυβέρνησης από άλλη κυβέρνηση δεν καταστρέφει το *de facto* καθεστώς της κυβέρνησης «η μη αναγνώριση για οποιονδήποτε λόγο, ωστόσο, δεν μπορεί να αντισταθμίσει τα αποδεικτικά στοιχεία που αποκαλύπτονται από αυτό το αρχείο ενώπιον μου ως προς τον *de facto* χαρακτήρα της κυβέρνησης του Tinoco³.

Στην πράξη, παρά την έλλειψη επίσημων σχέσεων, τα διεθνή δικαστήρια καθώς αρκετά κράτη αναγνωρίζουν ρητά και σιωπηρά ότι η Ταϊβάν πληροί τις

³ Το καθεστώς Tinoco που είχε καταλάβει την εξουσία στην Κόστα Ρίκα με πραξικόπημα δεν αναγνωρίστηκε από τη Μεγάλη Βρετανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Όταν το καθεστώς καταργήθηκε, η νέα κυβέρνηση ακύρωσε όλες τις συμβάσεις της Tinoco's, συμπεριλαμβανομένης μιας παραχώρησης πετρελαίου σε μια βρετανική εταιρεία. Ο ισχυρισμός της Μεγάλης Βρετανίας (P) ήταν ότι η σύμβαση δεν μπορούσε να απορριφθεί επειδή η κυβέρνηση Tinoco ήταν η μόνη κυβέρνηση που υπήρχε κατά τη στιγμή της υπογραφής της σύμβασης. Την άποψη αυτή δεν συμμερίστηκε η Κόστα Ρίκα (D), η οποία ισχυρίστηκε ότι η Μεγάλη Βρετανία (P) εμποδίστηκε να επιβάλει τη σύμβαση λόγω της μη αναγνώρισης του καθεστώτος Tinoco. Το θέμα εστάλη για διαιτησία.

προϋποθέσεις ενός κράτους. Αναγνωρίζοντας την *de facto* κρατική υπόσταση της Ταιβάν, οι σχέσεις Κίνας-Ταιβάν θα πρέπει να διέπονται από το διεθνές δίκαιο και, κατά συνέπεια, και οι δύο πλευρές θα είναι υποχρεωμένες να διευθετήσουν τις διαφορές τους ειρηνικά⁴. Για να προχωρήσουμε στην *de jure* αναγνώριση αρμόδια όργανα στα οποία μπορούν τα δύο μέρη να καταφύγουν για την επίλυση των διαφορών τους είναι το Διεθνές Δικαστήριο αρμόδιο για την επίλυση πολιτικών συγκρούσεων, το Διεθνές Δικαστήριο για το Δίκαιο της Θάλασσας αρμόδιο για τις θαλάσσιες διαφορές και ο μηχανισμός επίλυσης διαφορών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου αρμοδίως για την επίλυση εμπορικών ζητημάτων.

⁴ U.N. Charter art. 2, para. 3 "All Members shall settle their international disputes by peaceful means in such a manner that international peace and security, and justice, are not endangered."

Κεφάλαιο Β Κίνα

Η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας τα τελευταία 40 χρόνια βρίσκεται σε ανοδική πορεία σε όλους του δυνατούς τομείς ενός κράτους η οποία σηματοδοτήθηκε από την επιλογή της κεντρικής εξουσίας της χώρας να αφήσει πίσω της τον απομονωτισμό της πολιτικής επανάστασης του Μάο Τσε Τουνγκ την δεκαετία του 80' και να εφαρμόσει μια πολιτική «μεταρρύθμισης και ανοίγματος» της οικονομίας της η οποία συνεπήρε και τις πολιτικές και στρατηγικές της επιδιώξεις παγκόσμια. Καθώς το «βάρος» της Κίνας ως παγκόσμια πολιτική δύναμη συνεχώς αυξάνεται αναλυτές παγκοσμίως μελετούν τις πιθανές προεκτάσεις που θα είχε η δημιουργία μιας Κίνας υπερδύναμης σε αντικατάσταση των Η.Π.Α σε πολλούς τομείς όπως η στρατιωτική ισχύς, οικονομική ισχύς κ.α. Όμως η Κίνα δεν είναι ακόμη σε αυτό το σημείο και υπάρχουν αρκετοί οι οποίοι υποστηρίζουν ότι πιθανόν να μην συμβεί ποτέ ένα τέτοιο ενδεχόμενο. Αυτό που σίγουρα όμως έχει επιτύχει η Κίνα και είναι ενδεικτικό των διπλωματικών της επιδιώξεων μελλοντικά είναι το μέγεθος του διπλωματικού της δικτύου.

Από το 2019 η Κίνα έχει ξεπεράσει τις Η.Π.Α σε διπλωματική αντιπροσώπευση, θέση την οποία κατείχαν οι Η.Π.Α για δεκαετίες. Στην παρούσα φάση η Κίνα διαθέτει 276 διπλωματικές θέσεις συμπεριλαμβανομένων πρεσβειών, προξενείων και μόνιμων αποστολών σε διεθνείς οργανισμούς. Το αντίστοιχο δίκτυο των Η.Π.Α περιλαμβάνει 273 διπλωματικές θέσεις. Αυτή η αλλαγή στην πρωτοκαθεδρία του μεγέθους του δικτύου διπλωματικής αντιπροσώπευσης σηματοδοτεί και μια αλλαγή στον τρόπο που αντιλαμβάνεται πλέον η Κίνα την θέση της στην Παγκόσμια Κοινότητα. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Διπλωματίας του Ινστιτούτου Lowy, το οποίο παρακολουθεί διπλωματικά δίκτυα το 2011, η Κίνα υστερούσε 23 θέσεις πίσω από τις Η.Π.Α, ενώ μέχρι το 2016 μόλις 8. Το 2017 βρισκόταν στην δεύτερη θέση ενώ μέχρι το 2019 έφτασε στην πρώτη θέση όπως προαναφέρθηκε. Το Πεκίνο, ενήργησε δραστήρια και «άνοιξε» πέντε νέες πρεσβείες σε καθόλου τυχαίες χώρες. Αναλυτικά, η Κίνα απέκτησε διπλωματική αντιπροσώπευση στη Μπουρκίνα Φάσο, στη Δομινικανή Δημοκρατία, στο Ελ Σλαβαδόρ, στη Γκάμπια, στο Σάο Τομέ και Πρίνσιπέ. Οι χώρες αυτές ήταν διπλωματικοί εταίροι της Ταϊβάν. Επίσης δύο χώρες στην περιοχή του Ειρηνικού, το

Κιριμπάτι και οι Νήσοι του Σολομώντα, διέκοψαν τις διπλωματικές τους σχέσεις με την Ταϊβάν, μειώνοντας τον αριθμό των χωρών που την αναγνωρίζουν σε 15 σήμερα από 22 το 2016. Η στρατηγική αυτή της Κίνας οδηγεί σε πολιτική απομόνωση την Ταϊβάν και παράλληλα επιτρέπει στη Κίνα να προωθεί τα δικά της οικονομικά και στρατηγικά συμφέροντα. (Bley 2019)

Επιπρόσθετα θα πρέπει να αναφερθεί και η δεσπόζουσα θέση που κατέχει η Κίνα στον Ο.Η.Ε. ως ένα από τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας του οργανισμού από το 1971. Η θέση αυτή επιτρέπει στην Κίνα να προωθεί ή να αποτρέπει αποφάσεις η οποίες δεν συμβαδίζουν με τα στρατηγικά της συμφέροντα, στα οποία συμπεριλαμβάνεται και η περίπτωση της Ταϊβάν. Παράλληλα η Κίνα έγινε μέλος του Διεθνούς Οργανισμού Εμπορίου το 2001 ενώ είναι από τα ιδρυτικά μέλη του Παγκόσμιου Νομισματικού Ταμείου, αποκτώντας μάλιστα θέση στο διοικητικό συμβούλιο. Πέρα από την συμμετοχή της Κίνας σε διεθνείς οργανισμούς σημαντική είναι η συμμετοχή της σε περιφερειακούς όπως αυτός των BRICS⁵ Ο στόχος της Κίνας με τη συμμετοχή της στους προαναφερόμενους οργανισμούς είναι η αύξηση της διεθνούς επιρροής της και η βελτίωση της θέσης της στην διεθνή κοινότητα στην οποία στοχεύει σε μια δεσπόζουσα και κυρίαρχη θέση.

Πολλοί αναλυτές υποστηρίζουν ότι ο 21^{ος} αιώνας θα είναι ένας αιώνας μετάβασης εξουσίας και ισχύος από μια παρακμάζουσα Δύση στην Ανατολή με την Κίνα να κατέχει κυρίαρχη θέση σε αυτό το νέο παγκόσμιο σύστημα. Οι μεταβάσεις εξουσίας είναι ένα επαναλαμβανόμενο πρόβλημα στις διεθνείς σχέσεις, στις οποίες εμφανίζονται αναδυόμενες δυνάμεις προς αντικατάσταση των ήδη υπαρχουσών. Μια ισχυρή και ανερχόμενη κρατική οντότητα μπορεί να δημιουργήσει και να επιβάλλει τους κανόνες και τους θεσμούς για την δημιουργία μιας σταθερής παγκόσμιας τάξης στην οποία θα μπορεί να προωθεί τα δικά της συμφέροντα. Στον αντίποδα τα παρακμάζουσα κράτη με τη σειρά τους φοβούμενα την απώλεια ελέγχου και ισχύος και ανησυχώντας για τις επιπτώσεις αυτών στην ασφάλεια τους είναι δυνατόν να αντιδράσουν στην μετάβαση αυτή. Στην προκειμένη περίπτωση η ανερχόμενη Κίνα είναι δυνατόν να βρεθεί αντιμέτωπη με τις Η.Π.Α για μια σειρά

⁵ Αρκτικόλεξο των Brazil, Russia, India, China, South Africa

λόγων στους οποίους τα συμφέροντα τους συγκρούονται. Μια τέτοια περίπτωση είναι και η διαμάχη της Ταϊβάν με την Κίνα.

Η αναδυόμενη Κίνα καλείται να ανταπεξέλθει σε τρεις βασικές προκλήσεις που σχετίζονται στην θέση της απέναντι στις Η.Π.Α, στην Ιαπωνία και στην λοιπή διεθνή κοινότητα. Στις τρεις αυτές προκλήσεις σημαντική θέση καταλαμβάνει το θέμα της Ταϊβάν. Οι σχέσεις Η.Π.Α και Κίνας λειτουργούν σε δύο επίπεδα, στο περιφερειακό επίπεδο, όπου η Ουάσιγκτον λειτουργεί επεμβατικά και παγκόσμια όπου το βασικό ερώτημα είναι η κατανομή της ισχύος και των θεσμών. Τα δυο αυτά επίπεδα είναι αλληλένδετα και η σύνδεση τους δημιουργεί ένα βασικό ερώτημα σχετικό με την φύση της εξάρτισης της Κίνας από τις Η.Π.Α για την σταθερότητά της. Ασχέτως αν η παρουσία των Η.Π.Α στην περιοχή αποσταθεροποιεί ή εξασθενεί την παγκόσμια σταθερότητα η βούληση της Κίνας να αποκτήσει ηγεμονικό ρόλο απαιτεί την διατήρηση των σχέσεων καλής γειτονίας με τα όμορα κράτη της περιοχής. Η περίπτωση της Ταϊβάν είναι ένα πιθανό σημείο τριβής και οι προσπάθειες που είχαν γίνει στο παρελθόν για την ειρηνική επίλυση της μεταξύ τους διαφοράς είχαν σαφές αντίκτυπο στην περιοχή. Συνεπώς μια προσπάθεια κατάληψης της Ταϊβάν με την βία είναι πιθανό ότι θα καθιστούσε την Κίνα υπόλογη στην διεθνή κοινότητα αποστερώντας της την ανοδική πορεία και την κυρίαρχη θέση που επιδιώκει με την συμμετοχή της σε διεθνείς οργανισμούς. (Ikenberry 2008)

Η σχέση της Κίνας με την Ιαπωνία είναι ίσως από της πλέον σημαντικές σε παγκόσμιο επίπεδο καθώς οι δύο χώρες αποτελούν τις ισχυρότερες οικονομίες της περιοχής της Ασίας. Παρόλα αυτά οι σχέσεις των δύο χωρών πέρα από τον οικονομικό τομέα δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως καλές, καθώς επιδεινώνονται συνεχώς απόρροια των ιστορικών διαφορών τους αλλά και τις διαφωνίας τους επί του θέματος της Ταϊβάν. Ενισχυμένη από την μεταξύ αντιπαλότητα των δύο χωρών φαίνεται να είναι η θέση των Η.Π.Α οι οποίες όντας σε στενή συνεργασία με την Ιαπωνία διατηρούν την επιρροή τους στην περιοχή. Μια προσπάθεια της Κίνας για βελτίωση των σχέσεων με την Ιαπωνία θα έφερνε σε πολύ δύσκολη θέση την στρατηγική των Η.Π.Α στην περιοχή καθώς θα έχαναν μια ένα πολύς σημαντικό τους έρεισμα. Η θέση της Κίνας στους παγκόσμιους οργανισμούς στους οποίους συμμετέχει είναι δυνατόν να αποτελέσει μια αφετηρία για αλλαγή των σχέσεων των

δύο χωρών και να βελτιώσει τις σχέσεις τους πέρα από την οικονομική συνεργασία την οποία έχουν. Καταλυτικός παράγοντας θα είναι και σε αυτήν την περίπτωση το θέμα της Ταϊβάν και ο τρόπος με τον οποίο το αντιμετωπίζουν οι δύο χώρες. (Buzan 2010)

Σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο και την θέση που επιδιώκει η Κίνα σε αυτόν, είναι πλέον ξεκάθαρη η προσπάθεια της χώρας να αποκτήσει μια «Υψηλή Στρατηγική» η οποία θα την εξασφαλίσει μια ηγετική θέση στην παγκόσμια κοινωνία. Η συμμετοχή της Κίνας σε διεθνείς οργανισμούς με το μέγεθος της χώρας, του πληθυσμού της αλλά και την οικονομία της την έχει καταστήσει ρυθμιστεί σε πολλά διεθνή ζητήματα όπως αυτό της σύγκρουσης της Ρωσίας στην Ουκρανία αλλά περισσότερα περιφερειακά ζητήματα. Στην περίπτωση της σύγκρουσης Ρωσίας Ουκρανίας, η Κίνα επέλεξε να τηρήσει μια περισσότερο ουδέτερη στάση προς ανεκτική στάση απέναντι στη ρωσική εισβολή. Στην διάρκεια της πολύμηνης σύγκρουσης η θέση της Κίνας μπορεί να χαρακτηριστεί ως διφορούμενη δηλώνοντας σε κάθε πλευρά αυτό που θα ήθελε να ακούσει σχετικά, συμπεραίνοντας ότι η «Κίνα στην πραγματικότητα υποστηρίζει σταθερά μόνο την δική της πλευρά» δημιουργώντας την ψευδαίσθηση στην Ρωσία πως έχει την σιωπηρή αποδοχή της Κίνας στις ενέργειές της. Παρόλα αυτά, η Κίνα έχει διαδραματίσει καθοριστικό αλλά διακριτικό ρόλο στη λήψη στρατηγικών αποφάσεων τόσο στην Ουάσιγκτον όσο και στη Μόσχα, όπως υποστηρίζει ο Μάθιους στο βιβλίο του «Overreach» και σε άρθρο του στο βρετανικό περιοδικό Spectator, επικαλούμενος κινεζικές πηγές. (Naftermporiki 2022)

Συνοψίζοντας, το συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί τις επιδιώξεις της Κίνας στην διεθνή σκηνή είναι ότι η χώρα στοχεύει σε μια ηγετική θέση στη παγκόσμια κοινωνία. Η άνοδος του αριθμού της διπλωματική της αντιπροσώπευσης, μαρτυρά τις μελλοντικές της επιδιώξεις και το γεγονός ότι επιθυμεί να έχει λόγο και να παρακολουθεί περιοχές της υφελίου όπου στο παρελθόν ήταν απύρκτη. Παράλληλα μέσω των διπλωματικών της διαύλων επιδιώκει την προώθηση των δικών της στρατηγικών συμφερόντων, στα οποία περιλαμβάνεται και το θέμα της Ταϊβάν. Η συμμετοχή της Κίνας σε θεσμικά όργανα όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου αλλά και το Διεθνές Νομισματικό ταμείο ενισχύει την θέση της χώρας διεθνώς και

είναι προς την κατεύθυνση των γενικότερων στρατηγικών της επιδιώξεων και της «Υψηλής Στρατηγικής» της. Καθοριστικός είναι επίσης ο ρόλος της Κίνας στο Συμβούλιο Ασφαλείας του Ο.Η.Ε όπου με την ψήφο της ή την δυνατότητα βέτο είναι ένα ρυθμιστής εξελίξεων.

Το θέμα της Ταϊβάν για την Κίνα μπορεί να αποτελέσει ένα σημείο τριβής με τις χώρες της ευρύτερης περιοχής ειδικά στην περίπτωση που επιδιωχθεί μια βίαιη προσάρτηση. Είναι λοιπόν σημαντικό για την Κίνα, εκμεταλλευόμενη όλη την διπλωματική και οικονομική της ισχύ να επηρεάσει την διεθνή κοινή γνώμη προς όφελος της, ώστε οι μελλοντικές της ενέργειες να έχουν την αποδοχή και το πολιτικό άλλοθι που απαιτείται για την όποια ενέργεια της. Σε κάθε περίπτωση η βασική επιδίωξη της Κίνας θα πρέπει να είναι η μείωση του στρατηγικού αποτυπώματος των Η.Π.Α από την περιοχή της Αν. Ασίας και αυτό φαίνεται ότι μπορεί να επιτευχθεί, είτε με την απόσπαση της προσοχής των Η.Π.Α σε διαφορετικές περιοχές του πλανήτη είτε μέσω της βελτίωσης των σχέσεων με την Ιαπωνία, κάτι που όπως δείχνουν οι πολιτικές και κοινωνικές τάσεις των δύο χωρών είναι αρκετά δύσκολο και θα απαιτήσει χρόνο και ιδιαίτερες διπλωματικές κινήσεις.

Κεφάλαιο Γ Σημεία προστριβής Κίνας-Ταϊβάν και οι νομικές επεκτάσεις του θέματος

Τοποθέτηση της διένεξης

Με την λήξη του Β Παγκοσμίου Πολέμου το νησί της Ταϊβάν (πρώην Φορμόζα) παύει να είναι Ιαπωνική αποικία έπειτα από σχεδόν μισό αιώνα κατοχής και παραχωρείται στην τότε Δημοκρατία της Κίνας. Η ακόλουθη εμφύλια ένοπλη σύγκρουση, η οποία ξεκίνησε το 1946 και τερματίστηκε το 1949 είχε σαν αποτέλεσμα την ήττα των δυνάμεων του Κινεζικού Εθνικιστικού Κόμματος (Κουομιντάνγκ) έναντι του Κινεζικού Κουμμουνιστικού Κόμματος. Η εμφύλια σύγκρουση είχε σαν αποτέλεσμα την ήττα των εθνικιστικών δυνάμεων οι οποίες υπό τον στρατηγό Τσιάνγκ Καϊ-Σεκ καταφεύγουν στη νήσο Ταϊβάν και σχηματίζουν την κυβέρνηση της «Δημοκρατίας της Κίνας» στις 7 Δεκ 1949. Η έναρξη του πολέμου στην κορεατική χερσόνησο το 1950 οδήγησε τη νέα κυβέρνηση της αποκαλούμενης «Δημοκρατίας της Κίνας» να γίνει σύμμαχος των Η.Π.Α, έχοντας μέχρι και το 1971 την εκπροσώπηση του κινεζικού λαού στον Ο.Η.Ε, οπότε και η κατάσταση αυτή άλλαξε καθώς πολλά κράτη του διεθνούς συστήματος υποστήριξαν ότι η μικρή νησιωτική χώρα δεν μπορεί να εκπροσωπεί τα εκατοντάδες εκατομμύρια των κινέζων της ηπειρωτικής χώρας (BBC News 2019). Στις 5 Οκτ 1971 η έδρα του Ο.Η.Ε⁶, την οποία κατείχε η «Δημοκρατία της Κίνας» μεταφέρεται στην «Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας» η οποία εκπροσωπούσε του κατοίκους της ηπειρωτικής Κίνας. Το 1979 οι Η.Π.Α αν και αρχικά είχαν χαιρετήσει την προσπάθεια της Ταϊβάν να ανεξαρτητοποιηθεί της Κίνας και να διεκδικήσει τη διεθνή εκπροσώπηση του συνόλου του κινεζικού λαού, διακόπτουν τις όποιες διπλωματικές σχέσεις με την Ταϊβάν και αναγνωρίζουν την κυβέρνηση της «Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας» ως νομότυπο εκπρόσωπο του κινεζικού λαού. (Albert 2016)

Η διάσταση της εκπροσώπησης του κινεζικού λαού με την παράλληλη ασάφεια στην υπόσταση και στη νομιμότητα της κυβέρνησης της Ταϊβάν ως κρατική οντότητα αποτέλεσε και αποτελεί το κύριο σημείο τριβής μεταξύ Ταϊβάν και Κίνας.

⁶ UNGA Resolution 2758

Η Κίνα υποστηρίζει την αρχή της μίας και αδιαίρετης Κίνας θεωρώντας την Ταιβάν ως επαρχία της και για να υποστηρίξει την άποψη αυτή επικαλείται την συμφωνία που υπογράφηκε το 1992 μεταξύ εκπροσώπων των δύο πλευρών γνωστή ως «Συναινέση του 1992» (1992 Consensus) στην οποία αναφέρεται ότι υπάρχει μόνο μία Κίνα μέσω του προσδιορισμού «μία χώρα δύο πολιτικά συστήματα». Η ερμηνεία όμως από τις δύο πλευρές είναι διαφορετική, επιτρέποντας τόσο το Πεκίνο όσο και την Ταϊπέι, πρωτεύουσα της Ταιβάν, να έχουν διαφορετικές ερμηνείες αναφορικά με την νόμιμη εκπροσώπηση του κινεζικού λαού στην διεθνή σκηνή. (Albert 2016).

Από το σημείο εκείνο οι σχέσεις των δύο μερών έχουν περάσει από πολλές διακυμάνσεις αναφορικά με το επίπεδο έντασης μεταξύ τους με μόνη σταθερά την συνεχιζόμενη ασάφεια στη νομική ερμηνεία απόδοσης κρατικής οντότητας στη Ταιβάν. Συγκεκριμένα το 1995, το Πεκίνο διακόπτει τις διαπραγματεύσεις για την εξομάλυνση των σχέσεων σε ένδειξη διαμαρτυρίας για το ταξίδι του προέδρου της Ταιβάν⁷ στις Ηνωμένες Πολιτείες ενώ ένα χρόνο αργότερα το 1996, η Κίνα εκτοξεύει πυραύλους κοντά στις ακτές της Ταϊβάν ως ένδειξη πίεσης στη νησιωτική χώρα. Σημαντική εξέλιξη ήταν το 2005, χρονιά στην οποία το Πεκίνο υιοθετεί τον «αντι-αποσχιστικό νόμο» που προβλέπει την χρήση "μη ειρηνικών" μέσων σε περίπτωση που η Ταϊβάν κηρύξει την ανεξαρτησία της

Την περίοδο από το 2008 έως το 2016 οι σχέσεις των δύο μερών φαινόταν να εξομαλύνονται καθώς οι επικεφαλές τόσο της Ταιβάν όσο και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας προσπάθησαν να αποσαφηνίσουν την πολιτική φόρμουλα της «Συναινέσης του 1992» δίνοντας αμοιβαία αποδεκτές ερμηνείες. Στο πλαίσιο αυτό μέσω ημιεπίσημων διαύλων υπέγραψαν 23 συμφωνίες συνεργασίας σε τομείς όπως ο τουρισμός, το εμπόριο, τις επενδύσεις και σε θέματα ασφαλείας. Η προσπάθεια αυτή είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση της έντασης η οποία μάλιστα οδήγησε την Κίνα να επιτρέψει την εκπροσώπηση της Ταϊβάν στο οργανισμό «World Health Assembly» από το 2009 έως το 2016 και στην εκπροσώπηση το 2013 ως κράτος παρατηρητής στον ICAO υπό το όνομα «Κινεζική Ταϊπέι» (Chen 2022).

⁷ Λι Τενγκ-Χούι

Στα χρόνια που ακολούθησαν και συγκεκριμένα την περίοδο 2014-2022, οι πολιτικές εξελίξεις στο νησί της Ταϊβάν οδήγησαν στην ανάδειξη πολιτικών ηγεσιών στα ηνία της χώρας οι οποίες έχουν γενικά απομακρυνθεί από την εφαρμογή της «Συναίνεσης του 1992», επιδιώκοντας πλέον μια πλήρη ανεξαρτητοποίηση και διεθνή αναγνώριση, οδηγώντας ως επακόλουθο την κινεζική πλευρά στην αναστολή των όποιων υπηρεσιακών επαφών και στην επανέναρξη των εντάσεων. Λαμβάνοντας υπόψη ότι τόσο η Κίνα όσο και η Ταϊβάν δεν είναι έτοιμες να εγκαταλείψουν τις θέσεις του σχετικά με το θέμα της διεθνούς εκπροσώπησης της δεύτερης, ένα μηχανισμός εξεύρεσης λύση ο οποίος έχει προταθεί και είναι αποδεκτός από τα δύο μέρη είναι η «διαπραγμάτευση σε ισοτιμία», ο οποίος όμως και αυτός μεταφράζεται διαφορετικά από κάθε πλευρά. Η Ταϊβάν επιθυμεί μέσω της υπόψη επαναδιαπραγμάτευσης να αντιμετωπιστεί από την Κίνα ως ισότιμο μέρος με αναγνωρισμένη την ανεξαρτησία της ενώ η Κίνα σκοπεύει να διαπραγματευτεί ακριβώς αυτά τα όρια της ισοτιμίας ώστε να διασφαλίσει ότι η Ταϊβάν θα λειτουργεί υπό την αρχή της «μίας Κίνας». Αποτέλεσμα αυτής της νέας κατάστασης είναι και τα δύο μέρη να αρνούνται τις παραχωρήσεις εκατέρωθεν λαμβάνοντας υπόψη διεθνής και εσωτερικές πολιτικές πιέσεις. (Lin 2022).

Η θέση των Η.Π.Α και της Ιαπωνίας στη διένεξη

Στο θέμα της Ταϊβάν ο διεθνής παράγοντας γενικά έχει μια ασαφή στάση. Οι Η.Π.Α, ένας σημαντικός διεθνής παράγοντας αν και αναγνώρισαν επίσημα, όπως προαναφέρθηκε την διεθνή εκπροσώπηση της Κίνας στους διεθνείς οργανισμούς από το καθεστώς του Πεκίνου και ήσαν την αντίστοιχη αναγνώριση από την Ταϊπέι το 1979, ταυτόχρονα με πράξη νομοθετικού περιεχόμενου που ψηφίστηκε από το Κογκρέσο, εκδήλωσαν την πρόθεση τους να μην αφήσουν την Ταϊβάν απροστάτευτη. Συγκεκριμένα στην υπόψη πράξη αναφέρεται ότι, «οποιαδήποτε προσπάθεια να προσδιοριστεί το μέλλον της Ταϊβάν με άλλα εκτός από ειρηνικά μέσα αποτελεί απειλή για την ειρήνη και την ασφάλεια του χώρου του Δυτικού Ειρηνικού και θα θεωρηθεί σοβαρή ανησυχία για τις Ηνωμένες Πολιτείες», ενώ παράλληλα με τον ίδια νομοθετική ρύθμιση αποφασίστηκε η αποστολή στρατιωτική βοήθειας, ώστε η Ταϊβάν να εξασφαλίσει την άμυνά της. Οι Η.Π.Α μέχρι και σήμερα εξακολουθούν να διατηρούν ανεπίσημες σχέσεις με την Ταϊβάν μέσω του Αμερικανικού Ινστιτούτου

της Ταϊβάν, μιας οντότητας που προσομοιάζει με πρεσβεία και αναφέρεται στην υπόψη πράξη νομοθετικού περιεχομένου του 1979⁸. Παράλληλα η «στρατηγική ασάφειας» των Η.Π.Α ενισχύεται και από τις τηρούμενες σχέσεις τους με την Κίνα, οι οποίες θεμελιώνονται από τρία κοινά ανακοινωθέντα⁹ στα οποία οι Ηνωμένες Πολιτείες «αναγνώρισαν», αλλά δεν αποδέχτηκαν ρητά, την κινεζική θέση ότι υπάρχει μόνο «μια Κίνα» και πως η Ταϊβάν είναι τμήμα της Κίνας (Lynch 2018).

Η Ιαπωνία είναι ένας άλλος διεθνής παράγοντας με ιδιαίτερη βαρύτητα και συμφέροντα στην περιοχή ειδικά αν ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το νησί της Ταϊβάν ήταν μέχρι το 1945 Ιαπωνική αποικία. Η πολιτική της Ιαπωνίας σχετικά με το θέμα της Ταϊβάν ξεκινά το 1952 όπου παύει να ισχύει στην χώρα η αμερικανική κατοχή, λόγω της ήττας της κατά το Β Παγκόσμιο Πόλεμο και η ηγεσία της χώρας εν μέσω του Ψυχρού Πολέμου και υπό την επιρροή των Η.Π.Α, αναγκάζεται ουσιαστικά να αναγνωρίσει τη Ταϊβάν ως τη «μοναδική Κίνα». Παρόλα αυτά αν και η Ιαπωνία την περίοδο εκείνη ήταν στενά συνδεδεμένη στο αντικομμουνιστικό άρμα των Η.Π.Α, επεδίωξε να έχει σχέσεις και με τις δύο «αποκαλούμενες Κίνες» μία της Κίνας και μια της Ταϊβάν. (Takahashi 2003). Η πολιτική αυτή είχε σαν στόχο το διαχωρισμό της πολιτικής από την οικονομία στην οποία δόθηκε ιδιαίτερη βαρύτητα από το σύνολο των μερών. (Liff 2022)

Την περίοδο που ακολούθησε και συγκεκριμένα από το 1972 μέχρι και το 1992 η Ιαπωνική πολιτική στη διένεξη Ταϊβάν Κίνας άλλαξε δραματικά αποκαθιστώντας διπλωματικές σχέσεις με τη Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας εμβαθύνοντας περισσότερο τις εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών. Η αποκατάσταση των σχέσεων των δύο χωρών αναφορικά με τη διένεξη στο θέμα της Ταϊβάν στηρίχθηκε στην ασαφή αποδοχή της Ιαπωνίας στο γεγονός ότι, η κυβέρνηση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας είναι η μόνη νόμιμη εκπρόσωπος της Κίνας αποφεύγοντας την οποία αναφορά σχετικά με το τι ισχύει με το καθεστώς της Ταϊβάν

⁸ Νομός περί των Σχέσεων με την Ταϊβάν, 1979

⁹ Τα κοινά ανακοινωθέντα μεταξύ Η.Π.Α – Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας εκδόθηκαν το 1972, 1979 και 1982.

Μέχρι το 1992 οι σχέσεις Ιαπωνίας Κίνας και Ταϊβάν συνεχίστηκαν χωρίς να δημιουργούνται ιδιαίτερα προβλήματα και πάντα με υπό τη στρατηγική του διαχωρισμού της πολιτικής από την οικονομία. Οι εξελίξεις όμως στο Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας καθώς και οι αντίστοιχες στην Ταϊβάν οδήγησαν το Τόκυο να αλλάξει την στάση του σχετικά. Συγκεκριμένα η πτώση της Σοβιετικής Ένωσης και παράλληλα η ραγδαία οικονομική – στρατιωτική ανάπτυξη της Κίνας, η οποία άρχισε να εξελίσσεται σε σημαντικότατο παγκόσμιο δρώντα έκαναν τη Ιαπωνία να αναθεωρήσει την πολιτική της απέναντι στη χώρα αυτή εκλαμβάνοντας την ανάπτυξή της ως απειλή για την ίδια. Ταυτόχρονα οι πολιτικές εξελίξεις στην Ταϊβάν, οι οποίες οδήγησαν την χώρα σε ένα περισσότερο δημοκρατικό μοντέλο διακυβέρνησής ενίσχυσαν περισσότερο τους δεσμούς Τόκυο και Ταϊπέι. Οι στενές σχέσεις μεταξύ Ταϊβάν και Ιαπωνίας συνέχισαν να εξελίσσονται εν αντιθέσει με τις αντίστοιχες με την Κίνα η οποία αντιμετωπίζεται πλέον ως ένα απολυταρχικό καθεστώς από την Ιαπωνία ενώ ταυτόχρονα είναι χαρακτηριστική η με τα χρόνια μετεξέλιξη της ερμηνείας που δίνει το υπουργείο εξωτερικών της Ιαπωνίας για την Ταϊβάν θεωρώντας την ως εξαιρετικά σημαντικό εταίρο¹⁰ (Liff 2022) .

Νομικές προεκτάσεις και πρόνοιες του Διεθνούς Δικαίου σχετικά

Τα νομικά ζητήματα στην περίπτωση της Ταϊβάν

Εξετάζοντας τις νομικές προεκτάσεις της διένεξης Κίνας – Ταϊβάν στο χρονικό διηνεκές μπορούν να εντοπιστούν δύο σημαντικές περίοδοι αναφορικά με το θέμα. Η πρώτη περίοδος αφορά την περίοδο από την ανακήρυξη της «Δημοκρατίας της Κίνας» το 1949 μέχρι το 1972 όπου το σύνολο σχεδόν των κρατών μελών του Ο.Η.Ε ήρε την αναγνώρισή του στο καθεστώς της Ταϊβάν και αποδέχθηκε ότι η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας είναι ο νόμιμος εκπρόσωπος του κινεζικού λαού στους διεθνείς

¹⁰ MOFA Blue Book “For Japan, Taiwan is a/an ...”

2012 “...important region with which Japan has close economic relations”

2013–2014 “...important partner with which Japan has close economic relations”

2015–2019 “...crucial partner and an important friend, with which [Japan] shares basic values in the form of freedom, democracy, basic human rights and the rule of law, as well as close economic relations and people-to-people exchanges”

2020 “...extremely crucial partner and an important friend, with which [Japan] shares universal values in the form of freedom, democracy, basic human rights and the rule of law, as well as close economic relations and people-to-people exchanges”

οργανισμούς. Η δεύτερη περίοδος της εντοπίζεται από το 1972 μέχρι και τις μέρες μας όπου η διεθνής κοινότητα δεν έχει αποσαφηνίσει ξεκάθαρα αν τελικά η Ταϊβάν είναι ανεξάρτητο και κυρίαρχο κράτος.

Αναφορικά με την πρώτη περίοδο της διένεξης και της μη αποδοχής της εκπροσώπησης της πλειοψηφίας του κινεζικού λαού της ηπειρωτικής Κίνας από το καθεστώς της νησιωτικής Ταϊβάν, θεωρήθηκε ως λογικό και δίκαιο από σχεδόν το σύνολο της παγκόσμιας κοινότητας. Αυτός ήταν και ο βασικός λόγος που οδήγησε πολλές χώρες να αναγνωρίσουν την «Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας» ως την πραγματική εκπρόσωπο της βούλησης του κινεζικού λαού, ασχέτως αν το κινεζικό καθεστώς δεν ήταν και δεν είναι δημοκρατικά εκλεγμένο. Στο νομικό αυτό ζήτημα η θέση της διεθνούς κοινότητας είναι πλέον ξεκάθαρη καθώς η απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Ο.Η.Ε 2758 του 1971 δηλώνει με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο ότι η υπάρχει μία Κίνα στο κόσμο και αυτή εκπροσωπείται από την Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας. Η αναγνώριση της απόφασης αυτής του Ο.Η.Ε ενισχύεται και από το γεγονός ότι 181 κράτη μέλη του έχουν διπλωματικές σχέσεις με την «Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας» αναγνωρίζοντας την ως την μόνη νόμιμη εκπρόσωπο του κινεζικού λαού (FMPRC 2022).

Σχετικά με το δεύτερο νομικό ερώτημα αναφορικά με το αν το καθεστώς της νησιωτικής Ταϊβάν έχει την έννοια της κρατικής οντότητας και συνεπώς απολαμβάνει όλα τις πρόνοιες του Διεθνούς Δικαίου, η σύμβαση του Μοντεβιδέο¹¹ είναι η βάση στην οποία εξετάζεται το θέμα με διαφορετικές όμως ερμηνείες. Σύμφωνα με την υπόψη σύμβαση, το καθεστώς της Ταϊβάν πληροί φαινομενικά όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που το καθιστούν μια ανεξάρτητη κρατική οντότητα. Συγκεκριμένα έχει μόνιμο πληθυσμό, σε μια καθορισμένη γεωγραφική έκταση, κυβέρνηση η οποία είναι ικανή να συνάπτει διεθνείς σχέσεις με άλλα κράτη.

Μια προσεκτικότερη ανάλυση όμως της συνθήκης του Μοντεβιδέο δείχνει ότι υπάρχουν κάποιες νομικές ασάφειες. Συγκεκριμένα και αναφορικά με τον προσδιορισμό των κατοίκων της Ταϊβάν ως πολίτες αυτής της χώρας, η υπόθεση

¹¹ Η Σύμβαση του Μοντεβιδέο για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών τέθηκε σε ισχύ στις 26 Δεκεμβρίου 1934.

αυτή δεν έχει καμία νομική βάση. Ανατρέχοντας στην ιστορία διαπιστώνεται ότι η τελετή παράδοσης από τα ιαπωνικά στρατεύματα στην Ταϊβάν πραγματοποιήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 1945. Στις 12 Ιανουαρίου 1946, η κυβέρνηση της Ταϊβάν ανακοίνωσε τη μαζική πολιτογράφηση των Ταϊβανέζων ως πολιτών της «Δημοκρατίας της Κίνας». Ωστόσο, μια τέτοια ενέργεια μαζικής πολιτογράφησης σε περιοχή υπό στρατιωτική κατοχή αποτελεί παραβίαση των νόμων του πολέμου. Από νομική άποψη, η κυβέρνηση της αποκαλούμενης «Δημοκρατίας της Κίνας» θα έπρεπε να περιμένει την επίσημη παραχώρηση της Ταϊβάν σε αυτήν, με κάποια μεταπολεμική συνθήκη ειρήνης και στη συνέχεια θα μπορούσε να προβεί σε ενέργειες για να εγκρίνει με εσωτερική νομοθεσία τις διαδικασίες για "μαζικές πολιτογραφήσεις" ατόμων της Ταϊβάν ως πολίτες της. Στην πραγματικότητα, καμία από αυτές τις προϋποθέσεις δεν τηρήθηκε. Συνεπώς, η Ταϊβάν δεν εκχωρήθηκε στη «Δημοκρατία της Κίνας» ενώ οι νομικές ενέργειες της μαζικής πολιτογράφησης των πολιτών της δεν στηρίζονται νομικά επαρκώς.

Σχετικά με το δεύτερο κριτήριο της Συνθήκης του Μοντεβιδεό η Ταϊβάν περιλαμβάνει τις γεωγραφικές περιοχές Formosa και Pescadores, μια περιοχή που περιλαμβάνει σχεδόν 13.900 τετραγωνικά μίλια. Ωστόσο, αυτές οι περιοχές αρχικά «αποκτήθηκαν» και «κρατήθηκαν» υπό στρατιωτική κατοχή και μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει μεταβίβαση τίτλου. Για το τρίτο κριτήριο η Ταϊβάν αν και έχει μια πλήρως λειτουργική κυβέρνηση που ονομάζεται «Δημοκρατία της Κίνας» ωστόσο και θεωρητικά πρόκειται για μια ηττημένη εξόριστη κυβέρνηση. Σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, δεν υπάρχει κανένας τρόπος για μια εξόριστη κυβέρνηση να αποκτήσει νομιμότητα εκτός από το να επιστρέψει στην «αρχική της τοποθεσία» και να επαναβεβαιώσει τη διακυβέρνησή της εκεί. Τέλος Η Ταϊβάν έχει επίσημες διπλωματικές σχέσεις με λιγότερες από είκοσι χώρες ενώ δε αναγνωρίζεται από κανένα διεθνή οργανισμό. Αυτές οι διπλωματικές σχέσεις διεξάγονται υπό την αιγίδα της «εξόριστης κυβέρνησης της Δημοκρατίας της Κίνας» (Questions of Sovereignty "The Montevideo Convention and Territorial Cession" 2022). Συνεπώς είναι η αναγνώριση άλλων κρατών που επιτρέπουν σε ένα κυρίαρχο κράτος να συνάπτει συνήθεις διπλωματικές σχέσεις και υλοποιεί τα δικαιώματα και υποχρεώσεις του ως αναγνωρισμένου κράτος (Lauterpacht 2012).

Η νομιμότητα της χρήσης βίας στην περίπτωση της Ταϊβάν

Σχετικά με τις απειλές χρήσης βίας και για τις ενέργειες που κατά καιρούς έχει προβεί η Κίνα στην περίπτωση της διένεξης της με την Ταϊβάν από νομικής άποψης ισχύει το άρθρο 2 παράγραφος 4 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, το οποίο ορίζει ότι απαγορεύεται η απειλή ή η χρήση βίας κατά της εδαφικής ακεραιότητας ή της πολιτικής ανεξαρτησίας οποιουδήποτε κράτους. Συνεπώς θα μπορούσε η Κίνα να υποστηρίξει ότι, εφόσον η Ταϊβάν δεν είναι κράτος, το υπόψη άρθρο δεν προστατεύει την εδαφική ακεραιότητα ή την πολιτική ανεξαρτησία της Ταϊβάν και μια προσάρτηση με βία μέσα είναι νομικά έγκυρη. Μια τέτοια ενέργεια όμως θα ερχόταν σε σύγκρουση με το ψήφισμα 2625 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών¹² σχετικά με τις Αρχές του Διεθνούς Δικαίου αναφορικά με τις Φιλικές Σχέσεις και τη Συνεργασία μεταξύ των Κρατών, στην οποία αναφέρεται ότι η χρήση βίας απαγορεύεται ενώ παράλληλα απαιτεί από τα κράτη να τηρούν «το καθήκον να απέχουν από κάθε βίαιη ενέργεια που στερεί τους λαούς του δικαιώματός τους για αυτοδιάθεση, ελευθερία και ανεξαρτησία».

Επιπρόσθετα και σύμφωνα το διεθνές δίκαιο, δύο είδη πολέμου προβλέπονται και είναι αποδεκτά. Οι πόλεμοι αυτοάμυνας και τα μέτρα συλλογικής ασφάλειας. Συνεπώς στην περίπτωση που η Κίνα χρησιμοποιήσει μονομερώς βία για να επιλύσει το ζήτημα της Ταϊβάν, πρέπει να λειτουργήσει εντός του πλαισίου του διεθνούς δικαίου, το οποίο δεν είναι εύκολο να υλοποιηθεί. Η πρόσφατη ιστορία μας έχει ότι η διεθνής κοινότητα απορρίπτει τις προσπάθειες κατάχρησης του κανόνα της αυτοάμυνας. Η περίπτωση των Η.Π.Α, οι οποίες χρησιμοποίησαν την αιτιολόγηση της «προληπτικής αυτοάμυνας» (Murphy 2004) στην εισβολή του 2003 στο Ιράκ είναι χαρακτηριστική, οδηγώντας τες να εξαρτηθούν από το ψήφισμα 678 του 1990 της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, υποστηρίζοντας ότι ένα ψήφισμα 13 ετών εξουσιοδοτούσε ακόμη τα κράτη μέλη να χρησιμοποιήσουν «όλα τα απαραίτητα μέσα» για να εξαναγκάσει το Ιράκ να φύγει από το Κουβέιτ και να «αποκαταστήσει τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια στην περιοχή».

¹² <http://un-documents.net/a25r2625.htm>

Η επανάληψη της σύγκρουσης μεταξύ του Αζερμπαϊτζάν και της Αρμενίας στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ το 2020 έθεσε το ερώτημα εάν η παράνομη κατοχή εδάφους συνιστά συνεχιζόμενη ένοπλη επίθεση που επιτρέπει την προσφυγή στην αυτοάμυνα. Ο Tom Ruys και ο Felipe Rodríguez Silvestre (Ruys and Silvestre 2020) υποστηρίζουν πειστικά ότι η προστασία της εδαφικής ακεραιότητας δεν μπορεί να επιδιωχθεί με κάθε κόστος, αγνοώντας άλλες βασικές αξίες του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, όπως η ειρηνική επίλυση διαφορών και η διατήρηση της ειρήνης και της σταθερότητας μεταξύ των εθνών. Είναι ακόμη πιο δύσκολο στην περίπτωση της Ταϊβάν, όπου δεν έχει σημειωθεί παράνομη κατοχή, να βρεθεί μια δικαιολογία αυτοάμυνας στην ενδεχόμενη προσπάθεια της Κίνας να καταλάβει το νησί με τη βία που να συνάδει με τις βασικές αρχές του σύγχρονου διεθνούς δικαίου. (Nguyen 2022)

Ασχέτως από το αν μια ένοπλη σύγκρουση μεταξύ Κίνας και Ταϊβάν μπορεί να υποστηριχθεί νομικά από πλευράς της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας, νομικά ζητήματα εγείρονται και σχετικά με το αν μπορεί η διεθνής κοινότητα να επέμβει και να υποστηρίξει την Ταϊβάν στις αμυντικές της επιχειρήσεις και στην προσπάθεια υπεράσπισης της ακεραιότητάς της. Το θέμα εξετάστηκε σχετικά στις 29 Οκτ 2021 σε σύνοδο της ομάδα μελέτης του αμερικανικού Κογκρέσου για τις Εξωτερικές Σχέσεις και την Εθνική Ασφάλεια, όπου συζητήθηκαν νομικά και πολιτικά ζητήματα σχετικά με το ενδεχόμενο της αμερικανικής εμπλοκής σε μια πιθανή στρατιωτική ενέργεια της Κίνας στην Ταϊβάν. Στην σύνοδο, στην οποία μετείχαν εξέχουσες προσωπικότητες της ακαδημαϊκής κοινότητας σχετικά με το διεθνές δίκαιο, το συνταγματικό δίκαιο και τις σχέσεις Κίνας – Η.Π.Α, εκφράστηκαν απόψεις σχετικά με το καθεστώς που διέπει την κρατική οντότητα της Ταϊβάν και την στάση που θα πρέπει έχουν οι Η.Π.Α σε μια σύγκρουση στην περιοχή.

Συγκεκριμένα, διατυπώθηκε και αναλύθηκε η «στρατηγική της ασάφειας» σχετικά με το καθεστώς της Ταϊβάν από πλευράς των Η.Π.Α και διευκρινιστικό ο ρόλος και οι εξουσίες του Αμερικανού Προέδρου, ο οποίος έχει την διακριτική ευχέρεια για οποιαδήποτε αναγνώριση της Ταϊβάν. Παράλληλα διατυπώθηκε η άποψη ότι, ο νόμος για τις σχέσεις της Ταϊβάν του 1979 θα πρέπει να θεωρηθεί ότι ορίζει ένα ευρύ νομικό πλαίσιο, με τον πρόεδρο να είναι εξουσιοδοτημένος να συμπληρώσει τις λεπτομέρειες τόσο για την επίσημη αναγνώριση όσο και για τις

ανεπίσημες διπλωματικές σχέσεις. Τέλος επισημάνθηκε πως αν και ο Πρόεδρος των Η.Π.Α έχει τη σημαντική διακριτική ευχέρεια να ανταποκριθεί σε μια πιθανή εισβολή της Κίνας στην Ταϊβάν, οι πρώτες παραμένουν προσηλωμένες στη «στρατηγική ασάφεια» με σχετικό νομοσχέδιο να εκκρεμεί στο αμερικανικό κοινοβούλιο, ενώ σαν πιθανότερος τρόπος απάντησης θα εξεταζόταν η ανάπτυξη αμερικανικών στρατιωτικών δυνάμεων στο νησί (Brookings 2022).

Οι νομικές προεκτάσεις μιας βίαιης ενέργειας προσάρτησης της Ταϊβάν στην Κίνα και η συμβατική νομική απάντηση ευνοεί την Κίνα. Ένα κράτος έχει το δικαίωμα στην αυτοάμυνα έναντι ένοπλης επίθεσης από άλλο κράτος και μπορεί να ζητήσει από άλλα κράτη την συνδρομή τους στην άμυνά του. Η Ταϊβάν δεν είναι αναγνωρισμένο κράτος με την νομική έννοια του όρου. Επομένως είναι πολιτική Η όποια απόφαση της διεθνούς κοινότητας για πιθανή συνδρομή της Ταϊβάν στην άμυνα της η οποία όμως δεν θα εδράζεται σε νομικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου. Περαιτέρω κάθε κράτος έχει το κυριαρχικό δικαίωμα να ασκεί την εξουσία του πάνω στην επικράτειά του και τον λαό του. Αν η Ταϊβάν είναι έδαφος της Κίνας, αυτή έχει κάθε δικαίωμα να το διεκδικήσει και να αποκαταστήσει την εξουσία της πάνω σε αυτό. Κάθε ενέργεια για την υποβοήθηση στην άμυνα της Ταϊβάν θα ήταν «παράνομη χρήση βίας»¹³, ενώ κάθε πώληση όπλων σε αυτήν είναι επίσης «παράνομη βία»¹⁴ και «απαγορευμένη επέμβαση»¹⁵ κατά της Κίνας – όπως ακριβώς η Ρωσία διοχετεύει όπλα στους αυτονομιστές στην Ουκρανία.

Παρόλα αυτά στο διεθνές δίκαιο, μπορούν να βρεθούν θεωρίες οι οποίες ενισχύουν και την θέση της Ταϊβάν σε μια ενδεχόμενη σύγκρουση με την Κίνα. Η Ταϊβάν μπορεί να θεωρηθεί ως ένα «de facto» αναγνωρισμένο κράτος με δικαίωμα στην αυτοάμυνα καθώς επίσης και στη συλλογική άμυνα από τους συμμάχους του ως πραγματικό κράτος. Επίσης σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο τα κράτη, συμπεριλαμβανομένων και των «de facto» αναγνωρισμένων θα πρέπει να επιλύουν ειρηνικά τις διαφορές τους. Τέλος η Ταϊβάν έχει λαό ο οποίος αυτοπροσδιορίζεται

¹³ <https://legal.un.org/repertory/art2.shtml>

¹⁴ <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf>

¹⁵ <https://www.refworld.org/docid/3dda1f104.html>

πλέον ως ξεχωριστό κομμάτι του κινεζικού λαού, συνεπώς έχει δικαίωμα στην αυτοδιάθεση και στον καθορισμό του πολιτικού του πεπρωμένου.

Φυσικά όλα τα παραπάνω επιχειρήματα στην περίπτωση της Ταϊβάν είναι αμφιλεγόμενα και βασίζονται σε αμφισβητούμενες αξιολογήσεις της νομικής πρακτικής, αποτελώντας πολλές φορές ευσεβείς πόθους με περιορισμένη νομολογία ή στηρίζονται σε ψηφίσματα του ΟΗΕ. Το παράδειγμα της Ουκρανίας που εξετάζεται στην παρούσα εργασία είναι χαρακτηριστικό. Καμία χώρα ή διεθνείς οργανισμός δεν την υπερασπίστηκε την Ουκρανία από την εισβολή της Ρωσίας αν και ήταν ένα κυρίαρχο κράτος. Συνεπώς, μια «διεθνής τάξη βασισμένη σε κανόνες» είναι πραγματικά άναρχη εάν κανείς δεν είναι διατεθειμένος να επιβάλει τους κανόνες. (Saul 2021)

Κεφάλαιο Δ Προβολή-Διδάγματα της Ρωσικής Εισβολής στην Ουκρανία και η περίπτωση της διαμάχης Κίνας Ταιβάν

Με επίσημη ανακοίνωση του Ρώσου προέδρου Πούτιν, η χώρα ξεκίνησε στις 24 Φεβρουαρίου μια «ειδική στρατιωτική επιχείρηση» που εξελίχθηκε σε μια πλήρους κλίμακας εισβολή στη γειτονική της Ουκρανία. Η ενέργεια αυτή εξέπληξε τη διεθνή κοινότητα και κλόνισε τα θεμέλια του διεθνούς δικαίου. Συνοπτικά η εξέλιξη της σύγκρουσης έχει ως ακολούθως. Η Ρωσία, τρεις ημέρες πριν από την επίθεση, προέβει στην αναγνώριση της ανεξαρτησίας των δύο αποσχισθεισών ουκρανικών περιοχών, των Ντόνετσκ και Λουγκανσκ, η οποίες τελούσαν υπό τον έλεγχο φιλορωσικών στρατιωτικών δυνάμεων. Τα ρωσικά στρατεύματα στάλθηκαν γρήγορα στις δύο περιοχές μετά την αναγνώριση της Μόσχας. Την επομένη, κατόπιν ψηφίσματος από το Ρωσικό Συμβούλιο αδειοδότησε τη χρήσης στρατιωτικής βίας στο εξωτερικό, οδηγώντας σε περαιτέρω κλιμάκωση. Τελικά η πλήρους κλίμακας εισβολή της Ρωσίας πραγματοποιήθηκε τον Φεβρουάριο 2022, μην επιτρέποντας επαρκή χρόνο για διεθνείς αντιδράσεις και διπλωματία.

Ρωσία και Ουκρανία ήταν δύο μέλη της Πρώην Σοβιετικής Ένωσης, μετά την κατάρρευση της οποίας οι σχέσεις τους μια σοβαρή εξασθένηση. Το σημαντικότερο γεγονός που θεωρείται η αφετηρία της σημερινής ολικής ρήξης των διπλωματικών τους σχέσεων εντοπίζεται το 2014, με την Ουκρανική επανάσταση 'Ukrainian Revolution of Dignity' και την κρίση της Κριμαίας. Βασικότερη αιτία που οδήγησε την εξέλιξη των παραπάνω γεγονότων ήταν η αλλαγή της πολιτικής αντίληψης της ουκρανικής ηγεσίας, η οποία πλέον δεν επιθυμούσε την εξάρτησή της χώρας από την γειτονική Ρωσία και την προσέγγισης της Ουκρανίας με δυτικούς οργανισμούς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση και το NATO. Η βούληση αυτή των ηγετών της Ουκρανίας και κατ' επέκταση του ουκρανικού λαού θεωρήθηκε ως απειλή από την Ρωσία. Οι δηλώσεις του προέδρου της Ρωσίας Βλαδίμηρου Πούτιν αναφορικά με την εισβολή την οποία ονομάζει «ειδική στρατιωτική επιχείρηση» και την χαρακτηρίζει ως «μία πράξη αυτοπροστασίας στοχεύουσα στη διατήρηση της εθνικής της ασφάλειας μέσω της αποστρατικοποίησης και αποναζιστικοποίησης της Ουκρανίας και της

διατήρησης του NATO μακριά από το κατώφλι της Ρωσίας» επιβεβαιώνουν τον παραπάνω ισχυρισμό. Ανεξάρτητα από τις προσπάθειες για την δημιουργία ενός διπλωματικού άλλοθι και δημιουργίας μιας νομοφανούς βάσης για την δικαιολόγηση της εισβολής στην Ουκρανία η νομική θέση της Ρωσίας είναι ιδιαίτερα ασθενής και καταδικάζεται από το σύνολο σχεδόν της παγκόσμιας κοινότητας.

Στην τρέχουσα φάση της σύγκρουσης, δεν διαφαίνονται στρατηγικές εξόδου τόσο από την Ρωσική πλευρά όσο και από την Ουκρανική οδηγώντας τις δύο πλευρές σε μια εξοντωτική ανάλωση ανθρώπινων ζωών και οικονομικών πόρων, όπως συμβαίνει σε κάθε σύγκρουση. Οι αρχικοί ρωσική υπολογισμοί για μια γρήγορη νίκη στις πεδιάδες της Ουκρανίας ήταν εκτός πραγματικότητας όπως αποδείχθηκε στο πεδίο. Η Ουκρανία απάντησε με μη αναμενόμενη σφοδρότητα στις ρωσικές δυνάμεις συνεπικουρούμενη από στρατιωτική βοήθεια χωρών της Δύσης και έτσι η Ρωσία δεν πέτυχε μία γρήγορη νίκη όπως υπολόγιζε. Όσο περισσότερο η Ρωσία βρίσκεται παγιδευμένη σε αυτόν τον πόλεμο, τόσο περισσότερο την πρωτοβουλία των κινήσεων στο πεδίο των επιχειρήσεων, της κοινής γνώμης και της διπλωματίας τον έχει η Ουκρανία οδηγώντας της Ρωσία σε επικίνδυνους ατραπούς¹⁶. Παράλληλα η διεθνής κοινότητα παρακολουθεί την σύγκρουση με τις χώρες της Δύσης και του NATO (πλην Τουρκίας και Ουγγαρίας) να έχουν μια «ημιενεργή» συμμετοχή με την αποστολή στρατιωτικής και ανθρωπιστικής βοήθειας στην Ουκρανία και στην επιβολή κυρώσεων σε βάρος της Ρωσίας.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν η πρώτη χώρα που επέβαλε κλιμακούμενες κυρώσεις στη Ρωσία ως ένδειξη καταδίκης. Σύμφωνα με τον πρόεδρο των ΗΠΑ Τζο Μπάιντεν «ο Πούτιν επέλεξε αυτόν τον πόλεμο και ακολούθως πρέπει να υποστεί τις συνέπειες». Συνολικά, πάνω από 30 χώρες παγκοσμίως έχουν επιβάλει οικονομικές και πολιτικές κυρώσεις στη Ρωσία, από τη Βόρεια Αμερική έως την Ασία. Ακόμα και η Ελβετία προσχώρησε στις διεθνείς κυρώσεις, αγνοώντας την ουδετερότητά της. Αυτές οι σχεδόν άνευ προηγούμενου διεθνείς κυρώσεις οι οποίες στοχεύουν στο να παραλύσουν τη Ρωσική οικονομία και στοχεύουν στο «πάγωμα» των ρωσικών περιουσιακών στοιχείων, του χρυσού και των συναλλαγματικών αποθεμάτων ρωσικών τραπεζών, της αποκοπής τους από το παγκόσμιο σύστημα SWIFT, της

¹⁶ Βλ. Απειλή χρήσης τακτικών πυρηνικών όπλων από Ρώσους αξιωματούχους

απαγόρευσης των εισαγωγών ρωσικού πετρελαίου, ενέργειας και γενικότερα των ρωσικών επενδύσεων. Ορισμένες κυρώσεις στοχεύουν και σε Ρώσους πολίτες και τα μέλη των οικογενειών τους στο εξωτερικό και οι οποίοι έχουν εξέχουσες σχέσεις με τη ρωσική κυβέρνηση. Αν και καμία χώρα ή οργανισμός δεν εντάχθηκε ενεργά στον πόλεμο, οι συνεχείς στρατιωτικές ενισχύσεις και οι οικονομικές κυρώσεις είναι ήδη αρκετά ισχυρές για να αιμορραγήσουν τη Ρωσία και να παραλύσουν την οικονομία της. Το εξαγόμενο συμπέρασμα είναι ότι, στη σημερινή παγιοποιημένη κοινωνία ένα ευρύ φάσμα κυρώσεων και η απομόνωση από τις παγκόσμιες αγορές μπορούν να προκαλέσουν μεγαλύτερη ζημιά από οποιονδήποτε στρατό.

Ο δυτικός κόσμος, υποστηρίζοντας την ουκρανική πλευρά, άδραξε την ευκαιρία να πλήξει βαριά τη Ρωσία. Χωρίς συμμάχους ή υποστήριξη και σχεδόν ολόκληρο τον κόσμο εναντίον της, η εισβολή της Ρωσίας φαίνεται να έχει τα αντίθετα αποτελέσματα από αυτά που αρχικά επεδίωκε. Όντας σε οικονομική απομόνωση από το δυτικό τραπεζικό σύστημα και υπό διεθνείς κυρώσεις ολικής κλίμακας, η οικονομία της Ρωσίας διέρχεται τη χειρότερη κρίση από τότε που ο Πούτιν ανήλθε στην εξουσία. Εάν η ρωσική οικονομία καταρρεύσει, τότε μια εσωτερική πολιτική αναταραχή στη ρωσική οικονομία είναι πιθανή.

Εξετάζοντας τις παραπάνω εξελίξεις, ένα βασικό συμπέρασμα που προκύπτει από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία είναι ότι πλέον η πιθανότητα ενός πολέμου δεν είναι απίθανη. Παρακολουθώντας την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία και τις αντιδράσεις που ακολούθησαν από τη διεθνή κοινότητα, μια προβολή των γεγονότων στην περίπτωση της διαμάχης Κίνας και Ταιβάν παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Λαμβάνοντας υπόψη τις καταδικαστικές απαντήσεις και τις κυρώσεις της διεθνούς κοινότητας, στη Κίνα θα πρέπει η ηγεσία της χώρας αυτής να αποφύγει να επαναλάβει τις ίδιες ενέργειες που έχουν οδηγήσει τη Ρωσία σε δύσκολη θέση.

Σε μια αντιπαραβολή των σχέσεων μεταξύ Κίνας και Ταιβάν, φαίνεται ότι η Ρωσία και η Ουκρανία είναι μέλη των Ηνωμένων Εθνών κι από αυτή την άποψη η εισβολή ενός κυρίαρχου κράτους προς ένα άλλο κράτος απαγορεύεται ρητά σύμφωνα με το άρθρο 2(4) του ΚατΗΕ και δεν μπορεί να δικαιολογηθεί σε καμία

περίπτωση. Οι αντιδράσεις και οι απαντήσεις σε διεθνές επίπεδο, υπέδειξαν έντονες αποδοκιμασίες και καταδίκες, καθώς η επιθετικότητα της Ρωσίας έπληξε σοβαρά την περιφερειακή ασφάλεια αλλά αποτέλεσε επίσης απειλή για την παγκόσμια ασφάλεια.

Με τον πόλεμο Ρωσίας-Ουκρανίας να βρίσκεται σε εξέλιξη, η Κίνα πρέπει να εξετάσει τις επιπτώσεις από τις διεθνείς απαντήσεις έναντι της ρωσικής εισβολής τον Φεβρουάριο του 2022 στην Ουκρανία, και να αντλήσει ορισμένα διδάγματα για την προσέγγιση και την επίλυση των ζητημάτων στην διαμάχη της με Ταιβάν. Η Κίνα δεν είναι Ρωσία και η Ταιβάν δεν είναι συγκρίσιμη με την Ουκρανία, ωστόσο τα παραδείγματα από τα λάθη της Ρωσίας μπορούν να αποβούν καταλυτικά για την στρατηγική της Κίνας για την Ταιβάν, ιδιαίτερα για την επιλογή χρήσης βίας, όπου προκύπτει ότι η υιοθέτηση της στρατιωτικής επιλογής για την Ταιβάν είναι ένα επικίνδυνο στοίχημα για τη ΛΔΚ. Από την περίπτωση της ρωσικής ενέργειας μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι, εάν η Κίνα χρησιμοποιήσει βία στην Ταιβάν, με βεβαιότητα η διεθνής κοινότητα θα απαντήσει με κυρώσεις ευρείας κλίμακας. Θα πρέπει να θεωρείται βέβαιο πως οι Ηνωμένες Πολιτείες και ο δυτικός κόσμος πιθανότατα θα αναζητούσαν την ευκαιρία διεθνών κυρώσεων για να συντρίψουν την οικονομία της Κίνας και ακόμη και να προκαλέσουν μια πολιτική ανατροπή της κινεζικής ηγεσίας.

Λαμβάνοντας υπόψη και την βαθιά εμπλοκή των Ηνωμένων Πολιτειών στην Ταιβάν, η επιλογή της ένοπλης εμπλοκής θα θέσει την Κίνα και τις Ηνωμένες Πολιτείες σε άμεση αντιπαράθεση, η οποία μπορούσε να αποβεί εξαιρετικά επικίνδυνη για την περιφερειακή ασφάλεια και την παγκόσμια γεωπολιτική τάξη... Με την συνεχή άνοδό της και τη φιλοδοξία της να γίνει ένας «rule-maker», στοχεύει και θέτει μία πιο σημαντική πρόκληση για το «status quo» των ΗΠΑ από τις αντίστοιχες ενέργειες της Ρωσίας. Η άνοδος της Κίνας αποτελεί πραγματική απειλή για την φιλελεύθερη διεθνή τάξη που κυριαρχείται από τις ΗΠΑ. Κάτω από τον εντεινόμενο ανταγωνισμό μεταξύ των παγκόσμιων δυνάμεων, είναι λογικό να θεωρείται ότι εάν η Κίνα επιτεθεί στην Ταιβάν, οι ΗΠΑ θα απαντήσουν με βαρύτερα χτυπήματα από ό,τι στη Ρωσία.

Η οικονομία της Κίνας, η δεύτερη μεγαλύτερη στον κόσμο, εξαρτάται σε πολύ περισσότερο από τη δυτική αγορά από ότι αυτή της Ρωσίας. Μέχρι στιγμής, οι διεθνείς κυρώσεις και η αποσύνδεση από την παγκόσμια αγορά έχουν ωθήσει τη Ρωσική οικονομία να καταρρεύσει. Λαμβάνοντας υπόψη τον όγκο και τη συμμετοχή της Κίνας στην παγκόσμια οικονομία τέτοιες συνέπειες θα είχαν σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομία της και στην ευημερία του κινεζικού λαού ο οποίος θα αντιμετώπιζε άμεσα τα αποτελέσματα των οικονομικών κυρώσεων.

Ένας άλλος κρίσιμος παράγοντας που πρέπει να λάβει υπόψη η ΛΔΚ είναι η έλλειψη εμπειρίας σε πραγματικές στρατιωτικές επιχειρήσεις. Σε αντίθεση με τη Ρωσία, η Κίνα δεν έχει πολλές στρατιωτικές εγκαταστάσεις πέρα από τα σύνορά της, ούτε έχει εμπλακεί πλήρως σε μαζικές επεμβάσεις ή πολέμους από τον πόλεμο του Βιετνάμ. Όσο η Κίνα δεν μπορεί να εγγυηθεί μία ταχεία νίκη στην Ταιβάν, η λογική επιλογή θα ήταν να αποφευχθεί κάθε ριψοκίνδυνη ενέργεια. Σε κάθε στρατιωτική επιχείρηση, πρέπει να υπάρχει μία στρατηγική εξόδου. Το παράδειγμα της Ρωσίας δείχνει ότι όσο περισσότερο συνεχίζει την εμπλοκή της σε στρατιωτικές επιχειρήσεις είναι, τόσο περισσότερο είναι εκτεθειμένη στην διεθνή κοινότητα η οποία αποδομεί την φήμη που είχε ως ισχυρή στρατιωτική δύναμη. Η Κίνα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη της την παράμετρο αυτό στα σχέδια της γιατί αν πληγεί το γόητρο μια υπερδύναμης δύσκολα αποκαθίσταται στα μάτια της διεθνούς κοινότητας.

Κινέζοι μελετητές έχουν υποστηρίξει ότι η Κίνα θα πρέπει να επιδιώξει την άμεση επανένωσή της Ταιβάν με κάθε μέσο ακόμη και με τη χρήση βίας, με σκοπό να αποφευχθούν απροσδόκητα σενάρια και διεθνείς παρεμβάσεις. Το πρόβλημα με μία τέτοια άποψη είναι ότι προϋποθέτει πως η Ταιβάν δε θα εκφέρει καμία μορφή αντίστασης και ότι η διακυβέρνηση της Ταιβάν μετά την επανένωση με τη βία θα ακολουθήσει μια ομαλή πορεία. Καταρχάς, λαμβάνοντας υπόψη το παράδειγμα της Ουκρανίας, δεν είναι εφικτό να αποδεχτούμε κανένα σενάριο περί μη αντίστασης της Ταιβάν. Δε θα ήταν λογικό για την Ταιβάν να παραδώσει την κυριαρχία της χωρίς να πολεμήσει. Ακόμη και αν οι Ηνωμένες Πολιτείες επιλέξουν να μην εμπλακούν άμεσα, η Ιαπωνία, μια άλλη περιφερειακή δύναμη της περιοχής με εξαιρετικά συμφέροντα στη Ταιβάν, πιθανότατα θα εμπλακεί για τα συμφέροντα της εθνικής της ασφάλειας.

Επιπλέον, ένα συμπέρασμα που προκύπτει για την Κίνα από τον συνεχιζόμενο πόλεμο Ρωσίας- Ουκρανίας είναι ότι ο συμβατικός πόλεμος είναι η λιγότερο βέλτιστη στρατηγική επιλογή. Οι ειδικοί των υπηρεσιών πληροφοριών είχαν αρχικά προβλέψει ότι η Ρωσία θα καταλάβει το Κίεβο μέσα σε λίγες ημέρες από την επίθεση της στην Ουκρανία, αλλά ο ουκρανικός στρατός με την χρήση έξυπνων τακτικών, αντιαερματικών κι αντιαεροπορικών όπλων, όπως το Javelin και συστήματα Stinger, που προμηθεύθηκε από τις ΗΠΑ και το NATO, απέτρεψε Ρωσικά χερσαία στρατεύματα να προελάσουν στο Κίεβο, αναγκάζοντας τον στρατό της Ρωσίας να επικεντρωθεί στον κορυφαίο στόχο της να απελευθερώσει την περιοχή του Ντονμπάς.

Παρά το γεγονός ότι οι περιπτώσεις της Ουκρανίας και της Ταιβάν είναι ασυμβίβαστες με πολλούς τρόπους, η Ταιβάν θα μπορούσε να υιοθετήσει μία παρόμοια ασύμμετρη τακτική, για να αντισταθεί στην στρατιωτική εισβολή του PLA. Η Κίνα για να ξεκινήσει μία πλήρης αερομεταφερόμενη ή αμφίβια επίθεση κατά μήκος του στενού της Ταιβάν, θα πρέπει να εξασφαλίσει ότι είτε ο PLA θα μπορούσε να καταλάβει γρήγορα την Ταιβάν πριν από μία στρατιωτική απάντηση των ΗΠΑ είτε ότι η Δύση θα άφηνε την Ταιβάν μόνη της χωρίς στρατιωτική επέμβαση. Το πρώτο σενάριο είναι απίθανο να πραγματοποιηθεί δεδομένου των δυνατοτήτων των μυστικών υπηρεσιών- πληροφοριών των ΗΠΑ που εμπλέκονται στην κατάληψη της Ταιβάν, ενώ η δεύτερη επιλογή είναι επίσης αμφίβολη δεδομένης της ξεκάθαρης δέσμευσης των ΗΠΑ να υπερασπιστούν την Ταιβάν στην περίπτωση κινεζικής εισβολής, σε συνιφασμό και με την στρατηγική σημασία του νησιού για τις ΗΠΑ και τους συμμάχους της στην περιοχή του Ινδοειρηνικού.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει διαφορούμενες και δυνητικά αποσταθεροποιητικές επιπτώσεις στα ζητήματα ασφαλείας που σχετίζονται με την Κίνα στον Ινδο-Ειρηνικό, ιδιαίτερα για σενάρια που επικεντρώνονται στο ζήτημα της Ταιβάν. Οι δυσκολίες του Ρωσικού στρατού στην Ουκρανία θα μπορούσαν να κάνουν την Κίνα πιο διστακτική στο να σκεφτεί να προβεί σε εισβολή με σκοπό την επίτευξη κατάληψης της Ταιβάν. Παρόλα αυτά όμως η τεράστια επένδυση της Κίνας στον εκσυγχρονισμό των ενόπλων δυνάμεων της έχει καλύτερα αποτελέσματα την αντίστοιχη ρωσική ενέργεια. Ο PLA είναι μια σημαντικότερη στρατιωτική δύναμη

που όμως θα πρέπει να λάβει υπόψη της τις αποτυχίες του ρωσικού στρατού στην Ουκρανία: Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι τα χρήματα δεν μεταφράζονται σε αξιοπιστία των δυνατοτήτων εντός του πεδίου μάχης και οι φαινομενικά τρομερές ένοπλες δυνάμεις ενδέχεται να υπολείπονται των προσδοκιών των ηγετών όταν δεν έχουν δοκιμαστεί στη μάχη ενάντια σε ένα αρκετά καλά οπλισμένο και με υψηλά κίνητρα αντίπαλο (ο στρατός δε απεικονίζει με ακρίβεια τα δυνατά του σημεία και τις αδυναμίες του στην ανώτατη ηγεσία).

Η εισβολή της Ρωσίας και η απάντηση της διεθνούς κοινότητας σε αυτή θα πρέπει να επαναβεβαιώσει στο Πεκίνο τις σημαντικές προκλήσεις και το υψηλό κόστος της επιλογής χρήσης βίας, με στρατιωτικές δυνάμεις ή άλλα μέσα, για να καταλάβει την Ταιβάν. Μια επίθεση στα Στενά της Ταιβάν θα ήταν πιο τρομακτική και σημαντικότερα δύσκολη επιχείρηση από την χερσαία επίθεση της Ρωσίας. Η αντίσταση της Ουκρανίας έδειξε πόσο δύσκολο και δαπανηρό μπορεί να είναι για έναν ισχυρό εισβολέα να αντιμετωπίσει μία μικρότερη εχθρική δύναμη που διαθέτει σύγχρονα όπλα και εκπαίδευση κι έναν πληθυσμό (στρατεύσιμους και πολίτες) που υπερασπίζονται από κοινού την κυριαρχία και την δημοκρατία του έθνους τους.

Αλλά η επίδραση στο Πεκίνο τέτοιων πιθανών αναλογιών δεν είναι δόκιμο να εκτιμηθούν καθώς η επίσημη θέση του Πεκίνου, είναι ότι η Ταιβάν και οι καταστάσεις στην Ουκρανία είναι θεμελιωδώς διαφορετικές. Αυτή η ρητορική είναι ιδιοτελής αλλά σηματοδοτεί επίσης την αποφασιστικότητα της Κίνας και ίσως μια πιο εξιδανικευμένη αξιολόγηση των προοπτικών επιτυχίας της. Πιο απτά, η ανισορροπία δυνάμεων και πόρων μεταξύ της ΛΔΚ και της Ταιβάν επισκιάζουν τους αντίστοιχους μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας. Οι προσπάθειες των συμμάχων για τον ανεφοδιασμό της Ταιβάν από το εξωτερικό θα είναι μακράν πιο δύσκολη, ειδικά δεδομένης της απουσίας χερσαίων συνόρων με φιλικά κράτη και την πιθανότητα ενός αποτελεσματικού αποκλεισμού από το ναυτικό της Κίνας. Επιπλέον, ο Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός της Κίνας θα έχει εξάγει τα απαραίτητα διδάγματα από τις αποτυχίες του Ρωσικού στρατού στην Ουκρανία, όπως και από κομβικές συγκρούσεις, όπως ο πόλεμος υπό την ηγεσία των ΗΠΑ στο Ιράκ. Ειδικά μακροπρόθεσμα, η αξιολόγηση της Κίνας του αγώνα της Ρωσίας στην Ουκρανία είναι πιθανό να οδηγήσει σε επένδυση σε ικανότητες και δυνατότητες του στρατού της

καθώς και σε ανάπτυξη στρατηγικών για την μείωση του κινδύνου μια αποτυχημένης και βαλτώδους επιχείρησης τύπου Ουκρανίας, εάν το Πεκίνο επρόκειτο να επιδιώξει μια στρατιωτική λύση στο ζήτημα της Ταιβάν. Τα μέσα που αποκτά η Κίνα και το δόγμα που υιοθετεί μπορούν να αυξήσουν την πιθανότητα μιας γρήγορης, συντριπτικής και καταστροφικής χρήσης βίας κατά της Ταιβάν, παρόλο που ορισμένοι κινέζικοι πολιτικοί κύκλοι υποτιμούν τη πιθανότητα μιας άμεσης σύγκρουσης με τις ΗΠΑ πάνω από την Ταιβάν.

Ο κύριος αποτρεπτικός παράγοντας για το Πεκίνο δεν είναι τι μπορεί να κάνει η Ταιβάν αλλά τι μπορούν να κάνουν οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοι τους στον Ινδο-Ειρηνικό για να υποστηρίξουν την Ταιβάν. Ο πόλεμος στην Ουκρανία έδειξε ότι οι ΗΠΑ και μεγάλο μέρος της διεθνούς κοινότητας μπορεί να συσπειρωθεί ενάντια στον επιτιθέμενο και να τον πλήξει σημαντικά σε οικονομικό επίπεδο αλλά και την φήμη του στο διεθνές περιβάλλον. Το Πεκίνο σίγουρα παραμένει δύσπιστο σχετικά με τη βιωσιμότητα της έγκαιρης δέσμευσης των μελών και συμμάχων του NATO στην Ουκρανία και κινέζικες πηγές διαπίστωσαν την απροθυμία των κρατών του NATO να έρθουν σε άμεση σύγκρουση με μία πυρηνικά εξοπλισμένη μεγάλη δύναμη. Ωστόσο η ηγεσία της Κίνας δεν φαίνεται να έχουν εξάγει κάποιο σχετικό συμπέρασμα από το παράδειγμα της Ουκρανίας. Παρά τα ορισμένα σχόλια για το αντίθετο από πηγές της ΛΔΚ και από εξέχοντες επικριτές της κυβέρνησης της Ταιβάν, το Πεκίνο δεν φαίνεται να πιστεύει ότι η διακριτή γραμμή που έχουν τραβήξει οι ΗΠΑ μεταξύ της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία και μιας πιθανής επίθεσης εναντίον ενός μέλους του NATO, που θα οδηγούσε σε άμεση στρατιωτική εμπλοκή των ΗΠΑ, υπονοώντας μια παρόμοια έντονη διάκριση μεταξύ των συμμάχων ΗΠΑ όπως η Κορέα, η Ιαπωνία, η Αυστραλία ή τις Φιλιππίνες και του συμφώνου Αμοιβαίας Άμυνας της Ταιβάν.

Αν και δυνητικά καταστροφική, μια μεγάλης κλίμακας κινεζική στρατιωτική επίθεση στην Ταιβάν είναι μια απομακρυσμένη πιθανότητα. Οι ενέργειες καταναγκασμού που χρησιμοποιεί η Κίνα με στόχο την Ταιβάν κατά μήκος της θαλάσσιας περιφέρειας της Κίνας, συνεπάγονται ως επί των πλείστων σε κλιμακούμενες δραστηριότητες δημιουργίας γκρίζας ζώνης. Τα αεροσκάφη της πολεμικής αεροπορίας PLA έχουν εισέλθει επανειλημμένα στην γειτονική ζώνη αναγνώρισης αεράμυνας (ADIZ). Το Πεκίνο στέλνει όλο και περισσότερο

φαινομενικά πολιτικά αλιευτικά σκάφη ή σκάφη της Ναυτικής Υπηρεσίας της Κίνας σε αμφισβητούμενα ύδατα και αναπτύσσει τον στόλο του για να απαγορεύουν σε άλλα κράτη την πρόσβαση κοντά σε αμφισβητούμενες περιοχές και σε περιοχές με υποθαλάσσιο πετρέλαιο και κοιτάσματα φυσικού αερίου. Η Κίνα έχει στείλει στρατιωτικά αεροπλάνα και πλοία σε όλες τις πλευρές της Ταιβάν, σχεδιάζοντας το περίγραμμα ενός πιθανού αποκλεισμού. Το Πεκίνο έχει εγκαθιδρύσει στρατιωτικές βάσεις σε ελεγχόμενες περιοχές από την Κίνα προς τη Νότια κινεζική Θάλασσα. Όσον αφορά τους κινδύνους που σχετίζονται με αυτά και με άλλα είδη κινδύνων από τον εσκεμμένο πόλεμο, τα μαθήματα για την Κίνα από τον πόλεμο της Ρωσίας στην Ουκρανία είναι λιγότερο σαφή.

Πράγματι, το μεγαλύτερο μέρος της κρίσης στην Ουκρανία μπορεί να υποδηλώνει στην Κίνα ότι τα μέτρα που υπολείπονται ενός κατακτητικού πολέμου μπορεί να αντιμετωπιστούν με ήπιες κι έπειτα πιο σκληρές απαντήσεις από τις ΗΠΑ κι από άλλους δρώντες της παγκόσμιας τάξης. Σε αντίθεση με την αντίδραση στην εισβολή στην Ουκρανία του 2022, η Ρωσία αντιμετώπιζε σχετικά περιορισμένες συνέπειες για την πολυετή, ελαφρώς καλυμμένη εμπλοκή της σε αυτονομιστικές εξεγέρσεις στο Ντονμπάς και την πλήρη προσάρτηση της Κριμαίας. Οι Ρωσικές προσπάθειες μέσω παραπληροφόρησης, προπαγάνδας και απειλών αποσταθεροποίησης της Ουκρανικής δημοκρατίας απέσπασαν μικρή ανταπόκριση από τη Δύση. Ως εκ τούτου, η Κίνα μπορεί να είναι πιο πιθανό να αναμένει ότι οι προσπάθειες που στοχεύουν την Ταιβάν μπορεί να αντιμετωπιστούν με παρόμοια αντίδραση.

Ορισμένοι εξέχοντες Κινέζοι αναλυτές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι ο πόλεμος της Ουκρανίας επέκτεινε τις επιλογές της Κίνας αποσπώντας την προσοχή των Ηνωμένων Πολιτειών από τη μακροχρόνια, αλλά επανειλημμένα ανεπαρκώς εφαρμοζόμενη, στροφή της στην εστίαση στην Κίνα και τον Ινδο-Ειρηνικό, καθώς και στην αποστράγγιση των πόρων των ΗΠΑ.

Ο πόλεμος στην Ουκρανία και η διεθνής αντίδραση σε αυτόν δεν είναι πιθανό να αλλάξει ριζικά την προοπτική της Κίνας σε θέματα περιφερειακής ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της Ταιβάν.. Αν και η πιθανότητα μιας επικείμενης

σύγκρουσης έχει μειωθεί σχετικά το τελευταίο χρονικό διάστημα, οι σχέσεις μεταξύ Κίνας και των γειτόνων της και των μεγάλων δυνάμεων έχουν γενικά γίνει πιο έντονες και αντίπαλες κατά την τελευταία δεκαετία και περισσότερο η σχέση της με την Ταϊβάν μετά την εκλογή της Τσάι Ινγκ-γουέν το 2016. Με τις ΗΠΑ από την στιγμή που υιοθέτησαν αυστηρότερες πολιτικές για την Κίνα, αρχής γενομένης από τα τελευταία χρόνια της θητείας του Ομπάμα, επιταχύνοντας κατά τη διάρκεια της προεδρίας του Τραμπ και συνεχίζοντας από τον Μπάιντεν και με την Ευρώπη πιο πρόσφατα, αλλά πριν από τον πόλεμο στην Ουκρανία.

Οι δεσμοί ασφαλείας μεταξύ των ΗΠΑ και των περιφερειακών δυνάμεων της περιοχής έχουν αντίστοιχα ενισχυθεί, τόσο σε διμερές όσο και σε πολυμερές επίπεδο, μέσω μηχανισμών-συμφωνιών όπως η συμφωνία AUKUS (Australia- United Kingdom- United States) και παραλλαγές αυτής σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος με συμμαχίες περιφερειακών δημοκρατικών χωρών. Την ίδια στιγμή το Πεκίνο εκτιμά, πολύ πριν από τον πόλεμο της Ουκρανίας, ότι οι Ηνωμένες Πολιτείες βρίσκονται σε μακροπρόθεσμη παρακμή σε σχέση με την Κίνα και έτσι μπορεί να γίνουν λιγότερο ικανοί να δράσουν κατά της Κίνας μονομερώς ή ηγούμενοι ενός αξιόπιστου συνασπισμού.

Το πιο δυσοίωνα σημάδι από τον πόλεμο στην Ουκρανία είναι ο εναγκαλισμός του Πεκίνου και του αφηγήματος ασφαλείας του Πούτιν. Κινέζοι αξιωματούχοι και κρατικά μέσα ενημέρωσης επανέλαβαν και υποστήριξαν τη ρωσική άποψη ότι οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοι τους στο NATO ευθύνονται για τον πόλεμο. Η άποψη ότι η επέκταση του NATO στα σύνορα της Ρωσίας και ο ρόλος της Ουάσιγκτον στην προώθηση της πολιτικής της δημιούργησαν σοβαρή απειλή στην εθνική ασφάλεια της Ρωσίας και παράλληλα θα μπορούσε να ενισχύσει, τις εντεινόμενες και κλιμακούμενες κατηγορίες (που επαναλαμβάνονται εν μέσω της σύγκρουσης στην Ουκρανία) ότι οι ΗΠΑ επιδιώκουν συνεργασία με δημοκρατικούς συμμάχους και φίλους στον Ινδοειρηνικό, με σκοπό να περικυκλώσουν την Κίνα, να αντιμετωπίσουν την άνοδο της και να θέσουν σε κίνδυνο την ασφάλειά της. Η Ουκρανία ενέτεινε την ανησυχία και τη συνεργασία μεταξύ των ΗΠΑ και της Ευρώπης για την αντιμετώπιση των προκλήσεων ασφαλείας της η Κίνα είναι βέβαιο πως θα ενισχύσει αυτές τις ανησυχίες στο Πεκίνο. Οι δηλώσεις από το Πεκίνο παρουσιάζουν τις ενέργειες των

ΗΠΑ και του NATO ως την κύρια αιτία της Ρωσικής επίθεσης κι αυτό είναι μια δικαιολογία για την αυξημένη ανησυχία.

Ο πόλεμος της Ρωσίας στην Ουκρανία θέτει ακόμη ένα ανησυχητικό ερώτημα για τη συμπεριφορά της Κίνας: Ενδέχεται η Κίνα υπό το Σι τσιπινγκ να γίνει περισσότερο σαν την Ρωσία υπό τον Πούτιν. Ορισμένοι παραλληλισμοί είναι προφανείς. Ένας κορυφαίος ηγέτης συγκεντρώνει όλο και περισσότερη πολιτική εξουσία και έχει παρατείνει τη θητεία του επ' αόριστον. Οι περιορισμοί μιας κάπως συλλογικής ηγεσίας διαβρώνονται. Η αντικειμενική πληροφόρηση και η γνώμη των ειδικών φτάνουν στον ηγέτη λιγότερο τακτικά και αξιόπιστα. Η ανοχή για τα ημιανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης, την κοινωνία των πολιτών και την πολιτική διαφωνία πέφτουν από το ήδη χαμηλό επίπεδο αυταρχικών baselines. Ο ηγέτης και το καθεστώς του στρέφονται όλο και περισσότερο στον εθνικισμό ως πηγή νομιμότητας. Η κοινή γνώμη στρέφεται εναντίον των δυτικών προτύπων και επιρροών. Ωστόσο, η Κίνα του Σι δεν είναι η Ρωσία του Πούτιν. Η ηγεσία της Κίνας έχει πάρει μόνο λίγα βήματα από ένα μονοπάτι που ακολουθεί ο Πούτιν. Η διακυβέρνηση, η οικονομία, ακόμη και η πολιτική της Κίνας παραμένει πιο εύρωστη και ανθεκτική από της Ρωσίας. Οι σχέσεις της Κίνας με τη Δύση και τους γείτονές της, οι ενέργειές της στο εξωτερικό και η δέσμευση της με την παγκόσμια οικονομία και τους διεθνείς θεσμούς είναι πολύ πιο πυκνές και λιγότερο αντίπαλες από τις αντίστοιχες της Ρωσίας.

Οι επιπτώσεις της Ουκρανίας στην Κίνα, με τη σειρά τους σε περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο ασφάλειας και η διεθνής τάξη δεν είναι ούτε αμιγείς ούτε απλές, αλλά είναι ανησυχητικές και δυσοίωνες, εν μέρει επειδή αντηχούν ήδη εμφανή και όλο και πιο έντονα χαρακτηριστικά της Κινεζικής συμπεριφοράς και των σχέσεων της με τους πιθανούς στόχους του Πεκίνου και αντίπαλους σε μία σύγκρουση τύπου Ουκρανίας και σε μικρότερα, αλλά εξίσου επικίνδυνα, σενάρια στον Ινδο-ειρηνικό.

Η Ταϊβάν από μέρος της εξετάζοντας την περίπτωση της Ουκρανίας, θα πρέπει να παραδειγματιστεί ιδιαίτερα. Η αμυντική ικανότητα της Ουκρανίας από το 2014 και μέχρι την ρωσική εισβολή αυξήθηκε αρκετά ενώ έλαβε σημαντικές

ενισχύσεις την περίοδο που διαρκεί η ρωσική εισβολή. Ήδη οι αμυντικές ικανότητες της Ταϊβάν είναι σημαντικές και δεδομένου του νησιωτικού χαρακτήρα του πεδίου επιχειρήσεων καθιστούν τον αμυνόμενο σε πλεονεκτική θέση από πλευράς επιχειρήσεων. Δεδομένου λοιπόν ότι μια αεροναυτική αποβατική επιχείρηση είναι από τις πλέον πολύπλοκες και δύσκολες στην εκτέλεση το πλεονέκτημα της νησιωτικής χώρας σταματά σε αυτό το σημείο αναφορικά με την δυνατότητα ενισχύσεως της με νέες δυνάμεις και μέσα όπως στην περίπτωση της Ουκρανίας. Συνεπώς για την πλευρά της Ταϊβάν το δίδαγμα που θα πρέπει να προκύψει θα πρέπει να είναι προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της αμυντικής ικανότητας της και της δυνατότητας της να διεξάγει μακροχρόνια επιχειρήσεις υπό πιθανό ναυτικό αποκλεισμό.

Στο διπλωματικό επίπεδο η ηγεσία της Ταϊβάν θα πρέπει να είναι σε θέση να δώσει ένα διαφορετικό και ιδιαίτερο αγώνα. Όντας μη αναγνωρισμένο κράτος, σε αντίθεση με την Ουκρανία οι δυνατότητες των διπλωματικών ενεργειών της είναι αρκετά περιορισμένες και θα χρειαστεί υποστήριξη αρκετών χωρών για την νομιμοποίηση του δίκαιου του αγώνα της. Ο ρόλος των Η.Π.Α αλλά και της Ιαπωνίας είναι πολύ σημαντικός και η πλευρά της Ταϊβάν θα πρέπει με κάθε μέσο να έχει εξασφαλισμένη την υποστήριξη των δύο αυτών χωρών επιδιώκοντας παράλληλα μια ευρύτερη αντίστοιχη διεθνή.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθεί ότι μια αυξανόμενη πίεση στην Ταϊβάν υπό τις παρούσες συνθήκες μπορεί και να είναι προς το όφελος της αναφορικά με την περίπτωση διεκδίκησης της μια θέση στην διεθνή κοινότητα. Η διεθνής κοινότητα υπό το βάρος της ρωσικής επίθεσης στην Ουκρανίας δεν είναι καθόλου απίθανο και για να προστατεύσει νομικά την Ταϊβάν να προβεί σε μια αναγνώριση της κρατικής της οντότητας κάτι το οποίο η ίδια η χώρα το επιθυμεί και το επιδιώκει. Συνεπώς από αυτή την σκοπιά η Ταϊβάν φαίνεται ότι πιθανό να επιτύχει μια μακροχρόνια επιδίωξη της εκμεταλλευόμενη την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία.

Κεφάλαιο Ε Συμπεράσματα - Προτάσεις

Συμπεράσματα

Αναμφισβήτητα η εξέταση του ζητήματος της διένεξης της Κίνας με την Ταϊβάν δε θα μπορούσε να μην συσχετιστεί με την εισβολή της περίπτωσης Ρωσίας - Ουκρανίας. Οι ομοιότητες των δύο περιπτώσεων είναι αρκετές παρουσιάζοντας όμως διαφορές οι οποίες οφείλονται στις ιδιαιτερότητες της περίπτωσης της Ταϊβάν. Σε κάθε περίπτωση, τα διδάγματα που εξάγονται από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία δε αφήνουν αδιάφορο ένα μελετητή των διεθνών σχέσεων, της διπλωματίας και του διεθνούς δικαίου. Οι περιπτώσεις των δύο διενέξεων αν και έχουν διαφορές μεταξύ τους, εντούτοις μπορούν να χρησιμεύσουν για την εξαγωγή πολύτιμων συμπερασμάτων, τα οποία θα είναι χρήσιμα και για τις δύο χώρες, Ταϊβάν και Κίνα αλλά και για την διεθνή κοινότητα.

Προκειμένου να αποτραπεί μία στρατιωτική σύγκρουση στο στενό της Ταϊβάν είναι κρίσιμο και απαραίτητο όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, Κίνα και Ταϊβάν αλλά ακόμα και οι ΗΠΑ, οι οποίες δηλώνουν παρουσία και έμπρακτη βοήθεια στο πλευρό της Ταϊβάν, να αποφύγουν να προβούν σε ενέργειες που θα αναγκάσουν μία από τις πλευρές να χρησιμοποιήσουν βία. Γενικά η πρόθεση της διεθνούς κοινότητας, εν προκειμένω, είναι να μην εξελιχθούν οι αυξανόμενες εντάσεις σε μία στρατιωτική σύρραξη που θα ήταν εξαιρετικά επικίνδυνη και καταστροφική για όλες τις πλευρές και θα μπορούσε να οδηγήσει στη χρήση πυρηνικών όπλων. Η ειρήνη στη σκιά των πυρηνικών είναι ζωτικής σημασίας κι όχι ένας ευσεβής πόθος.

Η ΛΔΚ με το όραμα- στόχο της, την επανένωση της Ταϊβάν με την Κίνα είναι απίθανο να εγκαταλείψει την προσπάθεια της για τον έλεγχο του νησιού. Η απώλεια της Ταϊβάν από τη δυναστεία Qing στην Ιαπωνία το 1895 και η ανάκαμψη της στο τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου, είναι σημαντικά κεφάλαια στην ιστορική αφήγηση του κινεζικού εθνικισμού. Ως εκ τούτου, η αποτροπή του μόνιμου διαχωρισμού της Ταϊβάν θεωρείται ουσιώδης για το εθνικό συμφέρον της ΛΔΚ. Μέχρι σήμερα η Ταϊβάν παραμένει εκτός του ελέγχου του Πεκίνου, διοικούμενη από την ίδια κυβέρνηση που εγκατέλειψε την ηπειρωτική χώρα όταν το Κινεζικό Κουμμουνιστικό Κόμμα ανέλαβε την εξουσία το 1949. Η κυβέρνηση του νησιού έχει

επιβιώσει για πολλές δεκαετίες χάρις στις διαβεβαιώσεις ασφαλείας που παρέχουν οι ΗΠΑ με τη μορφή πολιτικής δέσμευσης χωρίς βέβαια επίσημη αμυντική ρύθμιση, η οποία ενσωματώθηκε στο Νόμο περί σχέσεων με την Ταϊβάν του 1979, καθιστώντας έτσι τις ΗΠΑ τον πιο πολύτιμο εταίρο και τροχοπέδη για το ΚΚΚ να κινηθεί προς την επανένωση του με την ηπειρωτική χώρα. Στα πλαίσια λοιπόν της αποκαλούμενης στρατηγικής ασάφειας των Η.Π.Α στο θέμα της Ταϊβάν, οι πρώτες είναι ένα σημαντικός ρυθμιστής των εξελίξεων.

Η Ταϊβάν αποτελεί μία περιοχή στρατηγικής σημασίας όχι μόνο για την Κίνα αλλά και για τις ΗΠΑ, καθώς αποτελεί έναν σημαντικό εμπορικό εταίρο και μια σημαντική χώρα παραγωγός κρίσιμων τσιπ υπολογιστών υψηλών προδιαγραφών. Ως εκ τούτου οι ΗΠΑ επιμένουν για την ειρηνική διευθέτηση του προβλήματος, αφού ένας πόλεμος στα Στενά της Ταϊβάν θα ήταν καταστροφικός για την παγκόσμια οικονομία. Εάν η ΛΔΚ επιτεθεί στην Ταϊβάν με σκοπό μια υποχρεωτική ενοποίηση δεν ξέρουμε ακριβώς πως και υπό ποιες συνθήκες θα απαντήσουν οι Ηνωμένες Πολιτείες, κάτι που έχει μείνει σκόπιμα ασαφές.

Η ηγεσία της Κίνας επανειλημμένα έχει εκφράσει τη δυσaréσκεια για το status quo της Ταϊβάν υποστηρίζοντας πως το ζήτημα της Ταϊβάν δεν μπορεί να αναβάλλεται επ' αόριστόν. Ο Σι Τζιπίνγκ σε δηλώσεις του ανέφερε πως δεν πρέπει το υπόψη πρόβλημα να περάσει από τη μία γενιά στην επόμενη. Έτσι, στα πλαίσια της «Μεγάλης Αναζωογόνησης του Κινεζικού Έθνους», έχει τεθεί ως στόχος η υλοποίηση της ενοποίηση του νησιού έως το 2049, την εκατονταετηρίδα από την ίδρυση της ΛΔΚ. Βασική και κύρια στόχευση είναι αυτό να επιτευχθεί με ειρηνικά μέσα, αλλά στην περίπτωση που η Ταϊβάν κηρύξει ανεξαρτησία ή εξαντληθούν πλήρως οι δυνατότητες ειρηνικής επανένωσης, η Κίνα έχει δηλώσει πως τηρεί το δικαίωμα να ενεργήσει με τη βία σύμφωνα με το άρθρο 8/2005 που αφορά τον νόμο κατά της απόσχισης της Ταϊβάν από την Κίνα.

Η Διεθνής Κοινότητα καλείται αρχικά να αποτρέψει την πιθανή στρατιωτική αντιπαράθεση μεταξύ Κίνας-Ταϊβάν-ΗΠΑ και κατόπιν να δώσει λύση στο πρόβλημα που διαιωνίζεται από το 1971. Η αποφυγή του πολέμου στα Στενά της Ταϊβάν απαιτεί την αποτροπή όλων των πλευρών. Να αποτραπεί η Ταϊβάν από το να κηρύξει

επίσημη ανεξαρτησία, να αποτραπεί η ΛΔΚ από τη χρήση στρατιωτικής δύναμης εναντίον της Ταϊβάν για να την υποχρεωτική της επανένωση και να αποτραπούν οι ΗΠΑ να επέμβουν εμπράκτως ή να συνάψουν κάποιου είδους συμφωνία με την Ταϊβάν η οποία θα προκαλέσουν την άμεση αντίδραση της Κίνας. Η τριγωνική αποτροπή που περιγράφεται παραπάνω, έχει επιτύχει για περισσότερα από 40 χρόνια στη διατήρηση της ειρήνης στα Στενά της Ταϊβάν. Ωστόσο, οι αυξανόμενες εντάσεις και οι μεταβαλλόμενες συνθήκες έχουν καταστήσει εύθραυστη αυτή την κατάσταση αμοιβαίας αποτροπής. Η αμερικανική πολιτική θα πρέπει να επιδιώκει να ενισχύσει, όχι να διαταράξει, την αποτροπή. Η αποτροπή για την πρόληψη ενός απαγορευμένου συνόλου ενεργειών από ένα κράτος-στόχο απαιτεί αξιοπιστία σε καθένα από τα δύο στοιχεία αποτροπής: απειλή και διασφάλιση. Και τα δύο στοιχεία είναι ουσιώδη.

Ανεξάρτητα όμως από την όποια αποτροπή έχει επιτευχθεί τα τελευταία χρόνια στο θέμα της Ταϊβάν η υπόθεση της Ουκρανίας παρέχει πολύ συγκεκριμένα συμπεράσματα. Είναι γεγονός ότι στην περίπτωση που ένα ισχυρό κράτος θέλει να επιβάλει τα συμφέροντα του επί ενός ασθενέστερου κράτους τότε αυτό θα γίνει ανεξάρτητα των διεθνών συνθηκών και της έννοιας του διεθνούς δικαίου. Η Ρωσία ενεργώντας εκτός κάθε πλαισίου νομιμότητας βάση του Διεθνούς Δικαίου και αντιλαμβανόμενη την προσέγγιση της Ουκρανίας με τη Δύση και ιδιαίτερα τις Η.Π.Α και το NATO αποφάσισε να προβεί στις ενέργειες εκείνες που κατά την κρίση της ρωσικής ηγεσίας εξασφάλιζαν τα συμφέροντα της Ρωσίας. Η επίφαση νομιμότητας που χρησιμοποιήθηκε για να δικαιολογηθούν οι ρωσικές επιθετικές ενέργειες ήταν βασικά αίολες επικλήσεις άρθρων του Διεθνούς Δικαίου.

Ένα πολύ σημαντικό συμπέρασμα που προκύπτει από την υπόθεση της ρωσικής επιθετικής ενέργειας στην Ουκρανία και φυσικά βρίσκει και εφαρμογή σε κάθε περίπτωση διεθνών διαφορών παρόμοιας μορφής και στην περίπτωση της Ταϊβάν είναι η απουσία από το Διεθνές Δίκαιο αποτρεπτικών μέτρων και αντίστοιχων οργάνων για την επιβολή του. Είναι ίσως μια από τις βασικότερες επικρίσεις που αντιμετωπίζει το Διεθνές Δίκαιο. Η επιθετική ενέργεια Ρωσίας έναντι της Ταϊβάν έδειξε για μια ακόμη φορά την αδυναμία του Διεθνούς Διακαίου αλλά και την απουσία κατάλληλων οργάνων για την επιβουλή του. Συνεπώς και στο θέμα της

Ταϊβάν συμπεραίνεται ότι οι πρόνοιες του Διεθνούς Δίκαιου δε θα σταθούν αρκετές για την αποτροπή μιας επιθετικής ενέργειας της Κίνας στο νησί.

Σε συνέχεια του ανωτέρου συμπεράσματος προκύπτει μια σημαντική διαπίστωση. Τα ασθενή κράτη δε θα πρέπει να επαφίουν την ασφάλεια τους στις πρόνοιες του Διεθνούς Δικαίου, αλλά θα πρέπει με ενέργειές τους να «χτίζουν» μια στρατηγική ασφαλείας κατάλληλη για τις ίδιες. Η Ταϊβάν φαίνεται να το έχει αντιληφθεί αυτό ενεργώντας τόσο στρατιωτικά, με την εξασφάλιση κατάλληλης αποτρεπτικής δύναμης, αλλά όσο και πολιτικά συνάπτοντας συμμαχίες με ισχυρούς εταίρους (Η.Π.Α και Ιαπωνία). Είναι ευνόητο ότι η δημιουργία ισχυρής αποτρεπτικής ισχύς είναι σημαντικότερη από κάθε συμμαχία και χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της Ουκρανίας, η οποία αν και έλαβε υλική και ηθική υποστήριξη από το σύνολο της Δύσης, εντούτοις κανένα επίσημο κράτος δεν εκδήλωσε την πρόθεση αποστολής στρατευμάτων και εμπλοκής στην σύγκρουση. Είναι συνεπώς απαραίτητο κάθε κράτος ή κάθε κρατική οντότητα να χτίζει την στρατηγική ασφαλείας του ώστε να μπορεί να αντιμετωπίζει παρόμοιες προκλήσεις με την Ουκρανία.

Όπως επισημάνθηκε εκτενώς το σύνολο της διεθνούς κοινότητας καταδίκασε την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία λαμβάνοντας θέση στήριξης υπέρ της τελευταίας. Οι ενέργειες όμως που προηγήθηκαν αλλά και που ακολούθησαν δεν ήταν προς αυτή την κατεύθυνση ή καλύτερα δεν ήταν αρκετές ώστε να έχουν ένα αξιόλογο αποτύπωμα. Οι προπαρασκευαστικές ενέργειες του ρωσικού στρατού αν και είχαν επισημανθεί από τις αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες στην κυβέρνηση του Κιέβου, δεν οδήγησαν σε ανάλογες ενέργειες αντίδρασης σε πολιτικό αλλά και σε στρατιωτικό επίπεδο. Η εκ των υστέρων καταδίκη της ρωσικής εισβολής είχε μικρό πολιτικό αντίκτυπο και ήρθε πολύ καθυστερημένα. Η Ταϊβάν θα πρέπει να εξετάσει την Ουκρανική αντίδραση και την στάση της διεθνούς κοινότητας και να σχεδιάσει την δική της στρατηγική για τις κρίσιμες ώρες που θα προηγηθούν μιας πιθανής κινεζικής επιθετικής ενέργειας.

Επιπρόσθετα, το οικονομικό κόστος παρόμοιων ενεργειών μέσω των κυρώσεων που επιβλήθηκαν στην Ρωσία δε στάθηκαν ικανές να αποδώσουν τα

αναμενόμενα. Αντ' αυτού φαίνεται εκ του αποτελέσματος ότι βραχυπρόθεσμα οι επιβληθείσες οικονομικές κυρώσεις απέφεραν μεγαλύτερη αρνητική επίπτωση στην Δύση και ειδικά στην Ευρώπη απ' ότι στη Ρωσία. Κάτι ανάλογο μπορεί να συμβεί στην περίπτωση της Κίνας, η οποία αποτελεί ουσιαστικά τον μεγαλύτερο παραγωγό καταναλωτικών αγαθών παγκοσμίως. Επίσης η Ταϊβάν ως ο μεγαλύτερος παραγωγός μικροτσιπ παγκοσμίως καθίστανται μαζί την Κίνα απαραίτητες στον σύγχρονο εμπορικό κόσμο. Είναι λοιπόν εύλογο και προς όφελος του συνόλου της διεθνούς κοινότητας η αποτροπή της όποιας ενέργειας η οποία θα οδηγούσε σε ένα ντόμινο αρνητικών εξελίξεων.

Προτάσεις

Το θέμα της Ταϊβάν είναι ίσως από τα περισσότερο πολύπλοκα θέματα που έχουν ανακύψει στην παγκόσμια πολιτική σκηνή. Η πολυπλοκότητα του και ύπαρξη πολλών παραμέτρων οι οποίες συνθέτουν το πρόβλημα το καθιστούν ίσως από τα περισσότερο δυσεπίλυτα προβλήματα της διεθνούς διπλωματίας. Η μόνη σίγουρη παράμετρος στην οποία έχουν καταλήξει ανεξάρτητοι αναλυτές του θέματος είναι ότι σε κάθε περίπτωση η προσφυγή σε κάθε μορφή βίας από όποια πλευρά και αν προέρχεται δε θα έχει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Είναι λοιπόν σημαντικό και χρέος κάθε μέρους του προβλήματος να συνεισφέρει εποικοδομητικά στην λύση του.

Το βασικό σημείο αναφοράς το οποίο μπορεί να δώσει μια ουσιαστική λύση στο θέμα της διένεξης Κίνας Ταϊβάν είναι η «Συναίνεση του 1992». Η συμφωνία αυτή μπορεί να αποτελέσει αρχικό σημείο έναρξης και διευθέτησης των διαφορών των δύο μερών σύμφωνα με τους κανόνες και νόρμες του Διεθνούς Δικαίου. Επιπρόσθετα θα πρέπει τα εξωτερικά στοιχεία της διένεξης (βλ. Η.Π.Α και Ιαπωνία) να λάβουν μια περισσότερο εποικοδομητική στάση και να συνδράμουν ουσιαστικά προς όφελος και τόσο των δύο μερών αλλά κατ' ουσία και των ίδιων.

Λαμβάνοντας λοιπόν ως αφετηρία την υπόψη συνθήκη μεταξύ των δύο μερών, οι ηγεσίες τους θα πρέπει να σταθμίζουν όλες τις παραμέτρους του προβλήματος και να συμφωνήσουν σε μια βιώσιμη λύση. Είναι προς το συμφέρον όλων τόσο της Ταϊβάν όσο και της Κίνας αλλά και γενικότερα του διεθνούς συστήματος να αποφευχθεί μια αναταραχή στην περιοχή η οποία θα μπορούσε να

λάβει ανεξέλεγκτες διαστάσεις αλλά και να επιφέρει καταστροφικά αποτελέσματα σε παγκόσμιο οικονομικό επίπεδο.

Παράλληλα η διεθνής κοινότητα θα πρέπει να καταστήσει σαφές στα ενδιαφερόμενα μέρη ότι καμιά παραβίαση της υφιστάμενης κατάστασης στην περιοχή της Ταϊβάν δεν θα γίνει αποδεκτή, εφόσον έχει υλοποιηθεί με στρατιωτικά μέσα. Η μη αποδοχή από την διεθνή κοινότητα της προσάρτησης των εδαφών της Κριμαίας από τη Ρωσία της έχει δημιουργήσει ένα βασικό μειονέκτημα και την έχει καταστήσει υπόλογη διεθνώς, στερώντας της το ανάλογο κύρος ως κυρίαρχο κράτος.

Επίλογος

Στην υπόψη εργασία έγινε μια ανάλυση του θέματος της διένεξης της Κίνας με την Ταϊβάν υπό το πρίσμα των πρόσφατων εξελίξεων στην περιοχή της Ουκρανίας. Στην ανάλυση αυτή εξετάστηκαν τόσο τα αίτια της διένεξης Κίνας και Ταϊβάν όσο εξετάστηκαν και τα διδάγματα που θα πρέπει να λάβουν τα δύο μέρη από την Ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Εκτιμάται ότι θα είναι προς όφελος της παγκόσμιας κοινότητας τα δύο μέρη της εξεταζόμενης διένεξης να παραδειγματιστούν ορθά από την προβολή των επιπτώσεων της ρωσικής εισβολής στην δική τους περίπτωση και να λάβουν ορθολογικές αποφάσεις. Μια ενδεχόμενη σύγκρουση στην περιοχή της Ν.Α Ασίας θα είχε σημαντικότερες επιπτώσεις σε παγκόσμια κλίμακα.

Το θέμα της διένεξης Κίνας και Ταϊβάν είναι ένα πολύ σημαντικό σημείο αναφοράς της ερευνητικής κοινότητας παγκοσμίως τόσο τον τομέα των διεθνών σχέσεων και της διπλωματίας όσο και του διεθνούς δικαίου. Είναι σίγουρο ότι η παρούσα εργασία θα αποτελέσει ακόμη μια προσπάθεια ανάλυσης του υπόψη θέματος στο οποίο υπεισέρχονται ένα πλήθος εξωτερικών και ίσως αστάθμητων παραγόντων. Οι πολιτικές επιρροές και διαφωνίες στο εσωτερικό των κρατών και οι εξωτερικές επεμβάσεις άλλων κρατών είναι μερικά χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτών των παραγόντων, των οποίων κάθε αναλυτής δεν μπορεί να έχει μια πλήρη εικόνα για να εξετάσει την περίπτωση. Είναι ίσως χαρακτηριστικό το γνωμικό της διπλωματίας ειπωμένο από τον Μπαλτάσαρ Γκρασιάν¹⁷ πως το «Το παιχνίδι με ανοιχτά χαρτιά ούτε αποδίδει ούτε έχει γούστο. Μιμήσου τον Θεό που μας κρατάει σε εγρήγορση και αβεβαιότητα.» Συνεπώς η συνεισφορά της παρούσας εργασίας εκτιμάται ότι κινήθηκε στο πεδίο της λογικής και της εξέτασης των γεγονότων που μπορούσαν να εξεταστούν από ένα ανεξάρτητο μελετητή συνεκτιμώντας γνωστές και παραμέτρους και νομολογίες του διεθνούς δικαίου.

¹⁷ Baltasar Gracian, 1601-1658, Ισπανός συγγραφέας

Αναφορές

- Albert, Eleanor. «ChinaTaiwan Relations.» *Cfr.org*. 7 Dec 2016.
<http://www.cfr.org/china/chinataiwanrelations/>.
- BBC News*. 2019. <https://thesafiablog.com/2020/02/03/taiwanchina/>.
- Bley, Bonnie. *The New Geography of Global Diplomacy*. 27 Nov 2019.
<https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2019-11-27/new-geography-global-diplomacy>.
- Brookings. *Law and Possible Conflict Over Taiwan*. 5 Oct 2022.
<https://www.brookings.edu/research/law-and-possible-conflict-over-taiwan/>.
- Bush, Richard C. «U.S.-Taiwan Relations in the Trump Administration.» *Asia Policy* 23, Jan 2017: 29-35.
- Buzan, Barry. «China in International Society.» *The Chinese Journal of International Politics*, 2010: Vol. 3, 2010, 5–36.
- Chen, Yu-Jie. «“One China” Contention in China–Taiwan Relations: Law, Politics and Identity.» *The China Quarterly*, 2022: 1-20.
- China.org*. n.d. <http://www.china.org.cn/english/taiwan/7956.htm> (πρόσβαση Sep 23, 2022).
- Chow, Jermyn. *Historic change as KMT loses long-held Parliament majority*. 17 Jan 2019. <https://www.straitstimes.com/asia/historic-change-as-kmt-loses-long-held-parliament-majority>.
- Clark, Gregory. *Japan-Russia Dispute Over Northern Territories Highlights Flawed Diplomacy*. 24 Mar 2005. <https://apjjf.org/-Gregory-Clark/2018/article.html> (πρόσβαση Sep 2022).

Dreyer, June Teufel. «The Japan-Taiwan Relationship.» *Asia Policy* 14, Jan 2019: 161-166.

Economist. *Bowing Out: Electoral humiliation marks the end of the Chen Shui-bian era*. 19 Jan 2008.
<http://www.economist.com/world/asia/displaystory.cfm?story-id=10533931>.

FMPRC. *Statement by the Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*. 2 Aug 2022.
https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202208/t20220802_10732293.html.

Grossman, Derek. «Is the 1992 Consensus Fading Away in the Taiwan Strait?» 03 Jun 2020.

H.R.2479. «Νόμος περί σχέσεων με την Ταϊβάν.» *96ο Συνέδριο (1979-1980)*.
<https://www.congress.gov/bill/96th-congress/house-bill/2479>, 1980.

Ikenberry, John. «The Rise of China and the Future of West.» *Foreign Affairs*, Feb 2008: Volume87 No.1.

Kan, Shirley A. «Taiwan: Major U.S. Arms Sales Since 1990.» Congressional Research Service, 2014.

Kastner, Scott L. and Douglas B. Grob. «Legislative Foundations of U.S.–Taiwan Relations: A New Look at the Congressional Taiwan Caucus.» *Foreign Policy Analysis* 5, 2009: 57-72.

Lauterpacht, Hersch. «Recognition in International Law.» Στο *Recognition in International Law*, του/της Hersch Lauterpacht. Cambridge University Press, 2012.

- Liff, Adam P. «Japan, Taiwan and the “One China” Framework after 50 Years.» *The China Quarterly*, 2022: 1-28.
- Lin, Dalton. «“One China” and the Cross-Taiwan Strait Commitment Problem.» *The China Quarterly*, 2022: 1-23.
- Lynch, Daniel. *Παίζοντας το χαρτί της Ταϊβάν* . 21 Mar 2018.
<https://foreignaffairs.gr/articles/71696/daniel-lynch/paizontas-to-xarti-tis-taiban>.
- Manthorpe, Jonathan. *Opposition wins Taiwan election*. 22 Mar 2008.
<http://www.nationalpost.com/news/story.html?id=393804>.
- Murphy, Sean D. «Assessing the Legality of Invading Iraq .» *George Washington University Law School*, 2004.
- Naftermporiki. *Ουκρανία: Είναι η Κίνα «ειρηνοποιός»*:. 26 Nov 2022.
<https://www.naftermporiki.gr/kosmos/1407482/polemos-stin-oykrania-einai-i-kina-o-pragmatikos-eirinopoios/>.
- Nguyen, Quoc Tan Trung. *Does International Law Protect Taiwan?* 22 Feb 2022.
<https://usali.org/usali-perspectives-blog/does-international-law-protect-taiwan>.
- Questions of Sovereignty "The Montevideo Convention and Territorial Cession"*. 5 Nov 2022. <https://www.taiwanadvice.com/harintmcexc.htm>.
- Ruys, Tom, και Felipe Rodríguez Silvestre. *The Nagorno-Karabakh Conflict and the Exercise of “Self-Defense” to Recover Occupied Land*. 10 Nov 2020.
<https://www.justsecurity.org/73310/the-nagorno-karabakh-conflict-and-the-exercise-of-self-defense-to-recover-occupied-land/>.

Saul, Ben. *Would a war over Taiwan be legal?* 14 Oct 2021.
<https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/would-war-over-taiwan-be-legal>.

Shearer, Ivan. «Starke's international law.» Στο *Starke's international law*, του/της Ivan Shearer, 117-211. 1994.

Sposato, William. *Taro Aso's Taiwan Slip Was Likely Deliberate*. 12 Jul 2021.
<https://foreignpolicy.com/2021/07/12/taro-aso-taiwan-japan-china-policy/> (πρόσβαση May 08, 2022).

«Taiwan Relations Act.» *Public Law 96-8 96th Congress* . APPLICATION OF LAWS INTERNATIONAL AGREEMENTS, 18 May 2008.

Taiwan, Ministry of Finance, Republic of China,. n.d. <http://www.dot.gov.tw/en/display/tax-treaty-policy.asp>.

Takahashi, Masaaki, and Kiichiro Wakayama. «Japan's Diplomacy Shaken by “Japan–China” or “Japan–Taiwan”.» Apr 2003: 70.

Weymouth, Lally. *Taiwanese President Tsai Ing-wen: Beijing must respect our democratic will*. 21 Jul 2016.
https://www.washingtonpost.com/opinions/2016/07/21/44b0a1a4-4e25-11e6-a422-83ab49ed5e6a_story.html?utm_term=.1afc60b7c8a4.